

Форум

На форум!

Міністр культуры Анатолій Маркевіч.

У кулуарах форума.

Віншаванне ад міністра.

Начальнік аддзела ўстаноў адукацыі Міністэрства культуры краіны Марына Юркевіч падчас даклада.

Падчас канцэрта.

«Адукацыя ў сферы культуры. Толькі эфектыўныя рашэнні»

Напярэдадні новага навучальнага года «К» праінфармавала чытачоў пра правядзенне ў Мінску ўрачыстага мерапрыемства, дзе лепшыя настаўнікі, выкладчыкі, кіраўнікі навучальных устаноў з рэгіёнаў краіны — усе тыя, хто займаецца навучальным працэсам у сферы культуры, збяруцца разам, абмяркуюць бягучыя праблемы, абмяняюцца меркаваннямі. І вось такі форум адбыўся 27 жніўня. Ён прайшоў праз тры дні пасля маштабнага Рэспубліканскага педагогічнага савета, на якім выступіў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка. Як адзначыў Кіраўнік краіны, педагогі ў чарговы раз пацвердзілі, што адукацыя — гэта не сфера паслуг, не бізнэс, а аплот беларускай дзяржаўнасці, сацыяльна значная галіна эканомікі.

Пра гэта ж ішла размова і на педагогічным форуме сферы культуры, які адбыўся на базе Спартыўна-культурнага цэнтра БДУКМ. Міністр культуры Анатолій Маркевіч выказаў словы падзякі педагогам. На форуме былі ўручаны ўзнагароды Міністэрства культуры і Беларускага прафесійнага саюза работнікаў культуры, спорту і турызму.

У гэтым нумары наша газета прэзентуе шэраг навучальных устаноў, якія маюць асаблівыя поспехі ў педагогічнай галіне. Адна з іх — Навагрудская дзіцячая школа мастацтваў.

Prof-партфолія

**ЭЛЕКТРОННАЯ
РЭАЛЬНАСЦЬ
ЦІ РЭАЛЬНАЯ
ВІРТУАЛЬНАСЦЬ**

Сёння людзі, аддаўшыя ў свой час перавагу букрыдарам, вяртаюцца да папяровай кнігі і зноў завітваюць у бібліятэкі. Шмат людзей прызнаецца: дома чытаць спадручней традыцыйную кнігу, а электронка — рэч, так бы мовіць, дарожная.

ст. 12

Традыцыі

**АПРАНУЦЬ
ЛЯЛКУ**

У Лепельскім Цэнтры рамёстваў Наталля Петухова працуе ўжо амаль чвэрць стагоддзя, яна і майстар на ўсе рукі, і педагог. «К» пагаварыла з ёй пра тое, як становяцца народнымі майстрамі і як сумяціць традыцыю і творчую фантазію.

ст. 14

Гістарыёграф

**«ЭТОТ ФИЛЬМ
ВЗЯТ В КАЧЕСТВЕ
ТРОФЕЯ...»**

Такі тытр назаўжды застаўся ў памяці савецкіх людзей, якім давялося жыць у першае паваеннае дзесяцігоддзе...

ст. 15

Працяг тэмы на ст. 3–7.

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" ПРАЗ ІНДЫВІДУАЛЬНЫ (63875) І ВЕДАМАСНЫ (638752) ІНДЭКСЫ //

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

9 177 1994 478007 21035

Працоўныя клопаты і падрыхтоўка да свята

25 жніўня адбылася чарговая апаратная нарада міністра культуры Рэспублікі Беларусь Анатолія Маркевіча з начальнікамі ўпраўленняў і аддзелаў міністэрства. З дапамогай сродкаў відэасувязі ўдзел у нарадзе прынялі таксама начальнікі ўпраўленняў культуры абласных выканаўчых камітэтаў.

Напачатку пасяджэння міністр азнаёміў удзельнікаў з вынікамі Рэспубліканскай педагогічнай нарады, якая адбылася 24 жніўня з удзелам Кіраўніка дзяржавы А.Р.Лукашэнкі, а таксама выказаў падзяку арганізатарам і ўдзельнікам канцэрта, які прайшоў на сцэне Вялікага тэатра оперы і балета і быў прымеркаваны да заданага мерапрыемства.

Аб падрыхтоўцы да правядзення Дня народнага адзінства распавяла начальнік упраўлення ўстаноў культуры і народнай творчасці Ірына Карповіч. Ва ўстановах бібліятэчнай сеткі цягам тыдня адбудуцца выставачныя праекты пад агульнай назвай "У сям'і адзінай". Іх вынікі будуць падсумаваныя 15 верасня на базе Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі ў рамках мерапрыемства "Тэрыторыя адзінства", падчас якога, між іншага, запланавана ўрачыстая перадача беларускіх гістарычных артэфактаў, вярнутых з Расійскай Федэрацыі.

16 верасня на базе Нацыянальнага гістарычнага музея пройдзе тэлемот з удзелам прадстаўнікоў рэгіёнаў, падчас якога будуць прадстаўлены артэфакты з музейных фондаў, звязаныя з гісторыяй міжваеннага перыяду ў

Фота І. Гацішчына МАТУСЕВІЧ

Заходняй Беларусі. З гэтай нагоды і ў Нацыянальным гістарычным музеі адбудуцца тэматычныя выставы, прэсканферэнцыя і круглы стол.

17 верасня на "Мінск-арэне" пройдзе форум "Мы — Беларусь", а 18 верасня на пляцоўцы ля Храма-помніка Усіх Святых адбудзецца гала-канцэрт у рамках агульнарэспубліканскай акцыі "Харавое веча". У рэгіёнах таксама ладзяцца абласныя і раённыя мерапрыемствы. На тэлеканале АНТ 17 верасня будуць прадстаўлены фільмы, прысвечаныя падзеям 1921—1939 гадоў: "Рана на цэле Беларусі", "Тры дні свабоды", а таксама мусіць выйсці стужка "Беларусьфільма" "Максім Танк. Натуральны, як лінія небасхілу".

Падчас нарады Анатолій Маркевіч прадставіў новага начальніка аддзела па кінематаграфіі Міністэрства культуры. Гэтую пасаду заняла Кацярына Панамарова, якая раней працавала на

кінастуды "Беларусьфільм" і тэлебачанні, а з 2019 года была намеснікам кіраўніка аддзела па кінематаграфіі.

Рэктар Беларускай акадэміі музыкі Кацярына Дулава выступіла з дакладам аб захадах, якія прадпрымаюцца па правядзенні капітальнага рамонтна-навуцальнага корпуса акадэміі па вуліцы Інтэрнацыянальнай, 30. У адпаведнасці з праграмай развіцця акадэміі на 2021—2025 гады, сёлета ўвосень мусіць быць распачатыя работы па комплекснаму навуковаму даследаванню аб'екта, увесну 2022 года запланавана абследаванне тэхнічнага стану канструкцый будынка, а затым да канца года мае адбыцца распрацоўка праектна-сметнай дакументацыі, пачаць чаго ў 2023 годзе распачаць рамонтныя работы. Таксама плануецца ўзвядзенне прыбудовы да навуцальнага корпуса.

К

Памяці Мітрапаліта Філарэта

4 верасня 2021 года ў Івянцы распачнецца традыцыйны, шосты Міжнародны мастацкі пленэр «Святасць зямлі Беларускай», прысвечаны памяці Мітрапаліта Філарэта (Вахрамеева), першага Патрыяршага Экзарха ўсяе Беларусі, і Году народнага адзінства.

Адкрыццям пленэра супольнай малітвай у храме прападобнай Еўфрасінні Полацкай. Пасля набажэнства адбудзецца ўрачыстае адкрыццё і асвячэнне духоўна-асветніцкага і сацыяльнага цэнтру. Прадугледжваецца асвячэнне «дарогі пішын» ў рамках ініцыятывы, прысвечанай экалогіі.

Традыцыйна ініцыятарам мерапрыемства з'яўляецца прыход храма прападобнай Еўфрасінні Полацкай у Івянцы, настацель якога — протаіерэй Віктар Перагу-

даў — з'яўляецца духоўнікам пленэра. Куратар пленэра — Глеб Отых, старшыня Грамадскага аб'яднання «Беларускі саюз мастакоў».

Арганізатары праекта — Беларуская Праваслаўная Царква, Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь, ГА «Беларускі саюз мастакоў», ГА «Беларускі саюз жанчын», ГА «Беларускі саюз журналістаў», ТАА «БелінжынірынгстройІнвест».

Плануецца, што ўдзел у праекце возьмуць мастакі з шасці краін. Акрамя беларускіх майстроў пэндзля,

на пленэр прыедуць прадстаўнікі з Расіі, Украіны, Малдовы, Грузіі, Сербіі, Румыніі. Асаблівасці цяперашняй падзеі — удзел майстроў і-кананістаў і выпускнікоў Мастацкай акадэміі, а таксама правядзенне ў кожнай епархіі конкурсу дзіцячых праваслаўных малюнкаў, лепшыя з якіх будуць адабраныя журы і прадстаўлены на вынікавай выставе.

Плануецца і шэраг духоўных мерапрыемстваў: наведванне Жыровіцкага манастыра, Дамавога Храма

Мінскай епархіі, музея-кабінета Мітрапаліта Філарэта. У праграме таксама плануецца правядзенне творчага сумоўя ў фармаце круглага стала «Жыццё на шляху праўды». У ім чакаецца ўдзел літаратараў, царкоўных гісторыкаў і мастакоў. Запланаваны візіт у Івянецкі дом-інтэрнат для дзяцей з асаблівасцямі развіцця, падчас якога адбудзецца канцэрт, падрыхтаваны сіламі выхаванцаў устаноў.

17 верасня ў выставачнай зале Палаца культуры г. Маладзечна адкрыецца вернісаж. Завершыць міжнародны пленэр выстава «Святасць зямлі Беларускай», адкрыццё якой запланавана ў Нацыянальным мастацкім музеі Рэспублікі Беларусь 24 верасня.

К

КУЛЬТУРА ШТОГТЫДНЕВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСТУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдавецтва з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэдакцыйнае павяшчэнне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — КРЫВАНОС Аляксандр Паўлавіч, акадэмік саюзаў
Ксенія ПАДОЛЦАВА; рэдактар аддзела: Яўген РАЎІН; аглядальнік рэдакцыі: Эміцер ЮРКЕВІЧ, Надзея БУНЦЫВІЧ, Надзея КУДРЭЖКА, Антон РУДАК, Павел САЛАУЕЎ, Ілья СВІРІН, Юрый ЧАРНЫКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕЎСкі, мастацкі рэдактар — Наталія ОВАД.
Сайт: www.kimpress.by, E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, ч. 4. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна.
Прыёмная: (017) 334 57 41.
202013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, Ч. 4. Тэлефоны: (017) 334 57 23.
Аўтары допісу паведамляюць прозвішча, поўнае імя і імя па бацьку, паштарны адрас (нумар паштарту, агульнае, кім і якім выданы пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зарплатны адрас.
Аўтарскія рупіскі не рэзінуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.
*Матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2021. Наклад 2760. Індэксы 63875, 638752. Рэдакцыйны кошт — па дамоўленасці.
Папільсана ў друку 27.08.2021 ў 18.00. Замова 2113.
Распаўсюджанне ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку".
220013, г. Мінск, праспект Незалежнасці, 79/1.
ЛП № 02330106 ад 30.04.2004.

Увага! Аб'ява!*

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў" аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасады прафесарска-выкладчыцкага складу:

- загадчык кафедры інтэр'ера і абсталявання;
- дацэнт кафедры жывапіса;
- дацэнт кафедры кінатэлеаператарства;
- дацэнт кафедры рэжысуры кіно і тэлебачання;
- дацэнт кафедры дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва і касцюма;
- старшы выкладчык кафедры малюнка.

Тэрмін падачы заяў — адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.
Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаць на імя рэктара акадэміі на адрас: 220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў, тэлефон: 366 93 41.

Газета — рэгіёны — чытач

■ — Мэтавае накіраванне дапамагае выпускнікам навуцальных устаноў займаць першае працоўнае месца, здабыць прафесійны досвед і пры жаданні замацавацца ва ўпадзібных месцах. Як цяпер у рэгіёнах адбыўся мэтавы набор ва ўстановы культуры?

Першы намеснік начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалогіі, культуры і па справах моладзі Гомельскай вобласці Інга Заўгародняя:

— Адміністрацыя вобласці адсочвае патрэбы раёнаў у маладых кадрах. Спецыфіка адукацыйнай сферы культуры ў тым, што адмысловая падрыхтоўка ў будучага студэнта павінна быць на яе першым этапе, калі чалавек толькі вучыцца ў школе. Таму педагогі галіны таксама павінны ўплываць на вучняў, раіць ім згодна са здольнасцямі абіраць адукацыю ў сферы культуры або не. З нашымі рэгіянальнымі ССНУ — Мазырскім дзяржаўным музычным каледжам, Гомельскім дзяржаўным каледжам мастацтваў і Гомельскім дзяржаўным мастацкім каледжам — у нас заключаны пагадненні на пазную колькасць набору па мэтавым накіраванні. Менавіта гэта і дазваляе замацоўвацца выпускнікам паблізу ад роднага дому.

— Навучэнцам устаноў адукацыі культуры, як нікому іншаму, трэба дасканала ведаць сваю краіну, яе традыцыі і гісторыю і наогул быць патрыётамі Беларусі. Як працуюць над выхаваннем моладзі ў Віцебскім дзяржаўным каледжы культуры і мастацтваў?

Дырэктар Віцебскага каледжа культуры і мастацтваў Ірына Абдулаева:

— Мы рэгулярна прапаноўваем нашым навуцэнцам наведваць знакавыя для беларускай гісторыі месцы. Летась, як і заўсёды, былі з імі на лініі Сталіна і ў Брэсцкай крэпасці, у мінскім Музеі ВАВ. Таксама мы не абмінаем знакавыя аб'екты роднай Віцебшчыны, напрыклад наведвалі лінію "Прачы" ва Ушачах, былія канцлагеры ў Дошкыцах і Глыбокім. Ды і ў самім Віцебску наша моладзь ведае пра гэта, дзе масава знішчаліся яўрэі. Таксама нашы творчыя навучнікі рыхтавалі гэтай вясной тэатральнае выступленне і тэматычную выставу карцін у гарадскім Музеі памяці воінаў-інтэрнацыяналістаў.

— Матэрыяльнае забеспячэнне галіны культуры ў раёнах краіны для рэалізацыі ўсіх задумаў — важная задача. Як у рэгіёнах вырашаюцца пытанні наяўнасці аўтатранспарту?

Намеснік старшын Клімавіцкага райвыканкама па сацыяльных пытаннях Наталія Глушакова:

— Што тычыцца нашага раёна, то, калі ўзнікла патрэба ў транспарце, старшыня магілёўскага аблвыканкама Леанід Заяц прэзентаваў на яго набыццё сертыфіката, прыстасаваны гэта падарунак да свята міжнароднага дзіцячага фестывалю "Залатая пчолка". У выніку за сродкі абласнога бюджэту мы закупілі аўтобус на 12 месцаў. Таксама ў наўнунасці ўстаноў культуры раёна маецца "Газель" і легкава "Шкода", усе ў добрым стане.

Падрыхтаваў Павел САЛАУЕЎ

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура" звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас kultura@tut.by!

«Адукацыя ў сферы культуры. Толькі эфектыўныя рашэнні»

Здавалася б, звычайны цэнтр дадатковай падрыхтоўкі дзяцей у беларускім правінцыйным горадзе. Але толькі стыпендыятаў Спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі ў Навагрудскай дзіцячай школе мастацтваў дваццаць шэсць чалавек!

Навагрудская школа мастацтваў.

Утульныя класы гатовыя прыняць дзяцей.

Павел САЛАЎЕЎ/
Фота аўтара

Па словах дырэктара ўстановы Людмілы Аніскай, тут робіцца ўсё магчымае, каб прасунуць здольную моладзь на рэспубліканскіх і міжнародных конкурсах. Дамагаюцца раскрыць таленты кожнага вучня выкладчыкі васьмі аддзяленняў. І насамрэч сярод іх створана здаровае атмасфера спаборніцтва.

Самае маладое аддзяленне — харэаграфічнае, створанае ў 2018 годзе маладымі спецыялістамі з Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Я. Купалы. Але ўжо цяпер тут вучацца 50 маленькіх танцораў.

Яшчэ адно — мастацкае, дзе займаецца амаль п'ятая частка ад усіх навучэнцаў. Вікторыя Заруба, малады спецыяліст, якая адпрацавала тут год, распавядае, што ў школе ёсць традыцыя, калі за маладымі супрацоўнікамі замацоўваюць старэйшага выкладчыка. Гэта дапамагае шукаць агульную мову з дзецьмі на прыкладзе дасведчанага педагога. І, канечне, жае Вікторыя, вучань сам павінен імкнуцца пераняць веды ў настаўніка.

Касцяк школы, самае моцнае аддзяленне, па словах дырэктара Людмілы Аніскай, — фартэпіяннае. Працуюць тут 16 выкладчыкаў рознага ўзросту, большасць з якіх выпускнікі гэтай школы. Дарэчы, у Лідскім дзяржаўным музычным каледжы, куды ў асноўным арыентуюцца паступаць навагрудскія выпускнікі-музыкі, таксама прызнаюць моцную падрыхтоўку гэтай школы.

Доўга можа расказваць пра народна-струннае аддзяленне Людміла Аніскай, бо і сама цым-

У холе вісяць самыя дарагія дыпламы.

Утульныя класы гатовыя прыняць дзяцей.

Дырэктар з маладымі спецыялістамі.

балістка. Яна выкладае дасюль, сумішчаючы адміністрацыйную работу з музыкай. Наогул у дырэктара школы цікавы лёс: паступіўшы з Асіповічаў у Лідскі каледж мастацтваў, а пасля размеркаваўшыся ў Навагрудак, так і засталася тут. Акрамя цымбалаў, на аддзяленні вучаць асвойваць ігру на домбры, балалайцы, гітары. Самыя таленавітыя дзеці

выступаюць ва ўзорным ансамблі «Каляровыя ноткі». Адзін з вучняў, Іван Навагран, атрымаў матэрыяльную дапамогу фонду Прэзідэнта некалькі год запар.

Тэарэтычна-харавое аддзяленне таксама мае традыцыі выхавання таленавітай моладзі. Каб навучэнцы лепей засвойвалі такія «сумныя» прадметы, як

сальфеджыя і тэорыя музыкі, у Навагрудскай школе мастацтваў праводзяцца адмысловыя алімпіяды. Удзельнічаюць у іх могуць жадаючыя ўсіх узростаў і нават дзеці з іншых раёнаў. Таксама ў Навагрудку прыдумалі, як сумясціць цікавасць да камп'ютараў сучаснай моладзі і навучанне тэорыі музыкі. Навучэнцаў просяць падрыхтаваць да конкурсаў

стаць і звычайныя хлопчыкі і дзяўчынкі, якія навучыліся валодаць інструментамі і атрымалі музычную адукацыю. Таксама дзеля лепшага засваення матэрыялу выступаць на сцэне разам з дзецьмі запрашаюць і іх бацькоў. За што можна сказаць толькі асобны дзякуючы усім педагогам.

Працяг тэмы на ст. 4-7

Назапасілі летняга настрою

Вось пакрысе і канчаецца лета, забіраючы цёплае надвор'е і пакідаючы сонечныя ўспаміны аб сабе. Але яшчэ ёсць час выехаць за горад з сям'ёй або кампаніяй сяброў, каб назапасіць уражанні. Менавіта гэта зрабілі і супрацоўнікі Міністэрства культуры на мінулых выхадных у рамках Рэспубліканскага турзлёту органаў дзяржаўнага кіравання, размясціўшыся на базе адпачынку «Высокі бераг» на Стаўбцоўшчыне. А каб разнастаіць адпачынак, усім камандам прапанавалі конкурсы — актыўныя і крэатыўныя.

(Працяг на стар. 16)

«Адукацыя ў сферы культуры.

Са статусам “вядучая”

Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі, заснаваная ў 1932 годзе, — буйны цэнтр беларускага музычнага выканальніцкага майстэрства, музычнага педагогікі. У 2000 годзе ў нацыянальнай сістэме адукацыі Рэспублікі Беларусь акадэміі быў нададзены статус вядучай установы вышэйшай адукацыі ў галіне музычнага мастацтва. Гісторыя акадэміі непарыўна звязаная з гісторыяй усёй музычнай культуры Беларусі XX стагоддзя. Менавіта ў акадэміі сфарміравалася нацыянальная кампазітарская школа, заснавальнікам якой стаў прафесар Васіль Залатароў. Сярод першых выпускнікоў класа кампазіцыі былі Анатоль Багатыроў, Пётр Падкавыраў, Васіль Яфімаў, Анатоль Папоў, Міхаіл Крошнер. З акадэміяй звязаная дзейнасць кампазітараў Мікалая Аладава, Уладзіміра Алоўнікава, Яўгена Глебава, Ігара Лучанка, Дзмітрыя Смольскага, Андрэя Мдзівані, Галіны Гарэлавай і многіх іншых, якія складаюць славу беларускай музыкі. Беларуская выканальніцкая школа мае міжнароднае прызнанне.

У структуру акадэміі ўваходзяць 5 факультэтаў і 18 кафедраў, спецыялісты вышэйшай адукацыі рыхтуюцца па 14 спецыяльнасцях і 28 накірунках — гэта ахоплівае ўсе віды дзейнасці прафесійнага музыканта ў сферы акадэмічнага музычнага мастацтва. Таксама вядзецца падрыхтоўка кадраў вышэйшай навуковай кваліфікацыі па дзюмо спецыяльнасцях аспірантуры і дактарантуры. Разнастайныя праграмы дадатковай адукацыі дарослых рэалізуюцца на падрыхтоўчым аддзяленні і на факультэце павышэння кваліфікацыі і перападрыхтоўкі.

Па стане на 30 чэрвеня 2021 года ў акадэміі навучаліся 896 студэнтаў. У мінулым навучальным годзе адукацыю атрымліваў і 141 замежны студэнт (136 — з Кітайскай Народнай Рэспублікі, 6 — з Расійскай Федэрацыі), на падрыхтоўчым аддзяленні было 92 слухача з ліку грамадзян КНР. Пра запатрабаванасць і прэстыжнасць адукацыі ў Беларусі дзяржаўнай акадэміі музыкі гаворыць і конкурс пад час уступнай кампаніі. Гэты год не стаў выключэннем: на дзённую форму за кошт сродкаў рэспубліканскага бюджэту быў залічаны 141 студэнт (100% ад кантрольных лічбаў прыёму).

Адно з галоўных дасягненняў акадэміі за яе амаль 90-гадовую гісторыю — захаванне ўнікальнай сістэмы музычнай адукацыі, заснаванай на прынцыпах пераемнасці. На закананаўчым узроўні Міністэрствам культуры Рэспублікі Беларусь была падтрымана ідэя па-

най адукацыі дазваляе студэнтам перамагчы у конкурсах міжнароднага статусу — у мінулым навучальным годзе студэнты Акадэміі музыкі заваявалі 263 ўзнагароды на міжнародных і рэспубліканскіх творчых (навуковых) конкурсах.

У спісе буйных творчых праектаў 2021 года — IV Міжнародны Велікодны фестываль, праведзены сумесна з Рэспубліканскай гімназія-каледжам пры Беларусі дзяржаўнай акадэміі музыкі. Фестывалю садзейнічалі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і Спецыяльны фонд

домбры ў Беларусі дзяржаўнай акадэміі музыкі”, арганізаваны пры садзейнічванні Пасольства Рэспублікі Казахстан у Рэспубліцы Беларусь. У рамках праекта быў падпісаны Дагавор аб двухбаковым супрацоўніцтве з Казахскай нацыянальнай кансерваторыяй імя Курмангазы.

У навучальным годзе 2020/2021 прайшло 5 міжнародных навуковых канферэнцый, упершыню — Студэнцкая навуковая канферэнцыя-конкурс (з міжнародным уздзедам), у якой выступілі звыш 80 студэнтаў і магістрантаў акадэміі і замежных навучальных устаноў, а таксама навучнікі каледжаў Рэспублікі Беларусь.

Адна з прыярытэтных задач дзейнасці акадэміі — выхаванне актыўнай грамадзянскай пазіцыі моладзі. Сёлета праходзіць цыкл мерапрыемстваў грамадзянска-патрыятычнай накіраванасці, прымеркаваных да Года народнага адзінства. Сярод замежных ВНУ Беларусі дзяржаўная акадэмія музыкі мае высокі аўтарытэт як перспектывны партнёр у сферы ажыццяўлення адукацыйных і творчых мерапрыемстваў: пра гэта сведчаць 77 дзейных двухбаковых дагавораў аб супрацоўніцтве. Толькі ў мінулым навучальным годзе было падпісана 7 новых

Адно з галоўных дасягненняў акадэміі за яе амаль 90-гадовую гісторыю — захаванне ўнікальнай сістэмы музычнай адукацыі, заснаванай на прынцыпах пераемнасці.

арганізацыі навукова-адукацыйна-творчага класара ў галіне прафесійнай музычнай адукацыі — 11 жніўня 2021 года быў падпісаны загад міністра культуры, якім былі зацверджаны Палажэнне аб класарах і склад Савета па пытаннях прафесійнай музычнай адукацыі.

Важная частка дзейнасці Акадэміі музыкі — рэалізацыя комплексу мерапрыемстваў, накіраваных на выўленне і развіццё здольнасцей таленавітай моладзі. Правядзенне творчых спаборніцтваў — адзін з элементаў такой дзейнасці. Так, у 2020/2021 навучальным годзе ў акадэміі прайшло 5 значных конкурсаў — Рэспубліканскі адкрыты конкурс выканаўцаў фартэп’янальнай музыкі, Рэспубліканскі адкрыты конкурс вакалістаў імя С. Манюшкі, Конкурс харавой аранжыроўкі музыкі акадэмічных жанраў, VII Адкрыты кафедральны конкурс камерных ансамбляў імя Ю. Корсака, Адкрыты конкурс фартэп’янальных дуэтаў. Якасць атрыма-

Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Велікодны фестываль накіраваны на прапаганда дасягненняў беларускай выканальніцкай школы і папулярызаванні творчасці выкладчыкаў і прадстаўнікоў таленавітай моладзі, якія ярка правялі сябе ў педагагічнай і творчай дзейнасці. Асабліва сёлета фестывалю стаў новы вопыт удзелу ў рэжыме анлайн творчых калектываў з навучальных устаноў — партнёраў Беларусі дзяржаўнай акадэміі музыкі з Грузіі, Расіі і Сербіі.

У чэрвені 2021 года ўпершыню быў рэалізаваны незвычайны міжнародны праект “Дзень

дагавораў — з устаноў вышэйшай адукацыі Расійскай Федэрацыі, Рэспублікі Казахстан і Кітайскай Народнай Рэспублікі. Беларуская дзяржаўная акадэмія музыкі ўваходзіць у міжнародныя арганізацыі, сярод якіх Еўрапейская асацыяцыя кансерваторый, музычных акадэміяў і вышэйшых школ музыкі (АЕС), Сусветная асацыяцыя цымбалістаў (CWA), Еўрапейская асацыяцыя педагогаў фартэп’яна (ЕРТА), Міжнароднае музыказнаўчае таварыства (IMS), Арганізацыя па міжнародным супрацоўніцтве ў сферы культуры (NICA).

Прыступка да вышэйшай навучальнай...

Рэспубліканская гімназія-каледж пры Беларусі дзяржаўнай акадэміі музыкі вядзе адлік свайго існавання ад 15 кастрычніка 1935 года, калі пастанаўленнем Савета народных камісарыяў БССР было адкрыта аддзяленне для юных талентаў пры Беларусі дзяржаўнай кансерваторыі.

Гімназія-каледж сёння — гэта кузня кадраў беларускай выканаўчай школы з бліскавай пляядай педагогаў, гэта цэлае сусветнае дасягненне. Са сцен гімназіі-каледжа выйшлі выдатныя салісты, канцэртмайстры, педагогі, арганісты, дырыжоры, хормайстры, стваральнікі і мастакі кіраўнікі творчых калектываў. Выхаванцы гімназіі-каледжа заваявалі звыш 2000 званняў лаўрэатаў і дыпламантаў разнастайных выканаўчых конкурсаў і фестываляў, уключаючы з такімі прэстыжнымі, як Міжнародны конкурс імя П. Чайкоўскага (г. Масква, Расія), Міжнародны юнацкі конкурс імя П. Чайкоўскага (г. Санкт-Пецярбург, Расія), Міжнародны конкурс піяністаў імя Ф. Шапэна (г. Варшава, Польшча), Міжнародны юнацкі конкурс імя С. Рахманінава (г. Тамбоў, Расія), Міжнародны конкурс маладых піяністаў памяці У. Горавіца (г. Кіеў, Украіна), Міжнародны конкурс “Канцэртніца-Прага” (г. Прага, Чэхія), Міжнародны конкурс баяністаў і акардыённістаў (г. Клінгенталь, Германія) ды інш. Каля 600 навучэнцаў сталі ўладальнікамі Гранд-прэмій, стыпендыяў і заахвочальных прэмій спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. Падрыхтоўка ў гімназіі-каледжэ вядзецца па наступных напрамках: музычна-тэарэтычны, музычна-інструментальнае мастацтва і музычна-харавое мастацтва. Музычна-інструментальнае мастацтва ўключае ў сябе інструментальнае выканальніцтва (фартэп’яна, аркестравыя струнна-смычковыя інструменты, аркестравыя духавыя і ўдарныя інструменты, інструменты народнага аркестра), музычна-харавое мастацтва — дырыжыванне (акадэмічны хор). У 2021 годзе дыпламы аб сярэдняй спецыяльнай адукацыі атрымалі 32 выпускнікі.

Гімназія-каледж мае 317 адзінак музычных інструментаў (сярод якіх і прафесійныя японскія раялі Kawai), адноўленыя вучэбныя класы, канцэртная зала, музычная гасціўня, кабінеты для акадэмічных канцэртаў, студыя гуказапісу. Усё гэта дазваляе не толькі ажыццяўляць на высокім узроўні навучанне і падрыхтоўку юных музыкантаў да прафесійнай дзейнасці, але і праводзіць разнастайныя канцэртныя і творчыя мерапрыемствы. Таксама прайшоў творчы форум “Мінск — Санкт-Пецярбург”, у рамках якога адбылося ўрачыстае падпісанне Дагавора аб супрацоўніцтве Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларусі дзяржаўнай акадэміі музыкі і Санкт-Пецярбургскага музычнага ліцэя.

У гімназіі-каледжэ працуюць 7 творчых калектываў: узорны хор хлопчыкаў і юнакоў імя І. Жураўленкі (кіраўнік Сямён Кліманаў), узорны дзіцячы хор «Спяваючы музыканты» (кіраўнік Ала Мазурава), малодшы хор хлопчыкаў (кіраўнік Вольга Іжык), дзіцячы хор «Званочкі» (кіраўнік Юры Казакевіч), узорны камерны аркестр (кіраўнік Уладзімір Перлін), узорны духавы аркестр (кіраўнік Яўген Паддубоккі), аркестр народных інструментаў (кіраўнік Марыя Кучына). Творчыя калектывы і салісты выступаюць на разнастайных канцэртных пляцоўках Рэспублікі Беларусь і за яе межамі, прымаюць удзел у мерапрыемствах на самым высокім дзяржаўным узроўні.

Толькі эфектыўныя рашэнні»

У мастацкіх ВНУ і сярэдніх спецыяльных установах культуры і мастацтва завяршыліся ўступныя іспыты. На прыкладзе сталічнай «Глебаўкі» — Дзяржаўнага мастацкага каледжа імя Аляксея Глебава можна зрабіць пэўныя высновы адносна сённяшняга стану нашага мастацтва і годных бліжэйшых перспектыв.

У Каледжы імя Глебава (тыя, хто там вучыўся за савецкім часам, звычайна ўздгаваюць яго як вучэльню) навучаюць па чатырох спецыяльнасцях. Гэта «Жывапіс», «Дызайн», «Скульптура», «Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва (кераміка)». Сярэдні конкурс па ўсіх спецыяльнасцях і формах навучання склаў 3,8 чалавека на месца. Найбольшы попыт мае спецыяльнасць «Дызайн» — 17,8 чалавека на месца на навучанне за кошт бюджэтных сродкаў. Пры гэтым трэба браць да ўвагі, што ў нашай краіне не рыхтуюць дызайнераў — педагогаў і вышэйшай адукацыі. А гэта стварае цяжкасці з падборам педагогічных кадраў і, зразумела, з захаваннем высокага ўзроўню падрыхтоўкі навучнікаў.

А вось самы нізкі конкурс па спецыяльнасці «Скульптура». Толькі

Паміж традыцыямі і навацямі

адзін-два чалавека на бюджэтнае месца. Гэта можна тлумачыць той акалічнасцю, што мастацкі школы як базавая ступень усёй мастацкай адукацыі па гэтай спецыяльнасці не рыхтуюць.

Каб выправіць сітуацыю, паспрыяць цікавасці да прафесіі скульптара каледжам распрацаваны каталог «Глебаўка — Мінск», дзе распавядаецца пра знакамітых выпускнікоў-скульптараў і пра іх творы, што ўпрыгожваюць горад. Дарэчы, у вышэйшых навучальных установах мастацтва падобныя праблемы. Дызайн, на які калісьці паступалі тыя, у каго былі малыя шанцы атрапіць на мастацкі факультэт, сёння больш запатрабаваны, больш прывабны для

Каледжам распрацаваны каталог «Глебаўка — Мінск», дзе распавядаецца пра знакамітых выпускнікоў-скульптараў і пра іх творы.

абітурыентаў, чым трыяда жывапіс-графіка-скульптура. Чамусьці работа за кам'ютарам — галоўным інструментам дызайнера, успрымаецца больш прэстыжнай і грашавітай, чым патрабуючая значных фізічных высілкаў праца мастака ў традыцыйным разуме гэтага прафесіі.

Сёлета каледж упершыню набіраў навучнікаў на спецыяльнасць «Мастацкая кераміка». Керамісты, трэба думаць, змогуць нейкім чынам запоўніць

дзялянку, якую з пэўных прычын пакідаюць скульптары. А паўстала гэтая ідэя з рэалізацыі праекта «Калейдаскоп рамёстваў нашай радзімы». Праект спрыяў цікавасці моладзі да традыцый беларускай керамікі. Добры прыклад крэатыўнага падыходу да вырашэння надзённага пытання. Навучальная ўстанова сама фарміруе сваіх абітурыентаў.

Мінскі дзяржаўны каледж мастацтваў з моман-

ту ўтварэння падрыхтаваў звыш 6000 спецыялістаў для дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, харэаграфіі, музыкі ўвогуле і для эстрады канкрэтна, рэжысуры святаў і абрадаў. Мяркуючы па статыстыцы, большасць выпускнікоў працягваюць навучанне ў беларускіх ВНУ. Вынікі сёлетніх уступных іспытаў: абітурыентаў найбольш цікавіць народны і эстрадны танец, эстрадныя спеы, дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва на глебе нацыянальных традыцый. А вось рэжысура народных святаў цікавіць не надта... А ці даўно менавіта гэта спецыяльнасць лічылася найбольш запатрабаванай ў вясковых і раённых дамах культуры. Мабыць, штосьці змянілася ў самой сацыяльнай структуры паселішчаў за Мінскай кальцавой дарогай.

Паколькі ў адпаведнасці з грамадскімі запытамі ўскладняюцца навучальныя праграмы, з'яўляюцца новыя прадметы і тэмы, наўстае праблема новых аўдыторый і майстэрняў, новага абсталявання і, зрэшты, павышэння кваліфікацыі выкладчыцкіх кадраў. Педагогі мусяць мець аптымальную нагрукку і камфортныя ўмовы працы. Наўчэнцы маюць патрэбу ў тым, каб да кожнага з іх ставіліся індывідуальна, бралі да ўвагі асаблівасці іх характараў і творчых памкненняў. Пры гэтым яны мусяць атрымліваць вывераны часам веды і навыкі. Заўважыла складана судзіць традыцыі і навацыі, дысцыпліну і свабоду.

Сёлета каледж перададзены будынак, што належыць Нацыянальнаму банку. У ім будуць абсталяваныя класы і майстэрні для навучання па розных відах дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Кожны, хто вучыўся спецыяльнасці, ведае, што з абаронаю дыплама праблема не заканчваецца. Толькі пачынаюцца. І першая сярод іх — пытанне сацыяльнай запатрабаванасці прадстаўніка творчай прафесіі.

Пытанне ёсць. Будзем спадзявацца, што і адказ знойдзецца.

Беларуская дзяржаўная харэаграфічная гімназія-каледж — вядомая ў свеце школа балета.

За семдзясят шэсць гадоў свайго насычанага творчага жыцця харэаграфічная гімназія-каледж стала адной з самых вядомых навучальных устаноў нашай краіны. Дваццаць шэсць выпускнікоў каледжа ўдастоены звання «Заслужаныя артысты Рэспублікі Беларусь», дванаццаць — звання «Народны артыст Рэспублікі Беларусь».

Балетныя трупы Вялікага тэатра Беларусі і Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага Музычнага тэатра цалкам сфармаваны і штогод папаўняюцца выпускнікамі гімназіі-каледжа. Асноўны склад труп Заслужанага калектыву Рэспублікі Беларусь «Дзяржаўны ансамбль танца Беларусі», Беларускага Дзяржаўнага заслужанага харэаграфічнага ансамбля «Харошкі», Акадэмічнага ансамбля песні і танца Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь і Нацыянальнага акадэмічнага народнага хору Рэспублікі Беларусь імя Г.І. Штовіча складаецца з выпускнікоў гімназіі-каледжа.

Надзея беларускага балета

Вялікая ўвага ў гімназіі-каледжы надаецца міжнароднаму супрацоўніцтву. Сёння ў каледжы навучаюцца грамадзяне з Расіі, Украіны, Швецыі, Англіі, Японіі, Галандыі. Штогод на базе гімназіі-каледжа арганізуюцца балетныя туры для навучнікаў-грамадзян Японіі.

Выхаванцы гімназіі-каледжа дастойна прадстаўляюць Беларусь на міжнародных конкурсах у галіне харэаграфічнага мастацтва. Так, у 2020/2021 навучальным годзе восем вучняў паспяхова прымалі ўдзел у мерапрыемствах рэспубліканскага і міжнароднага ўзроўня, на якіх атрымалі дыпламы лаўрэатаў I ступені.

На базе гімназіі-каледжа павышаюць свой прафесійны ўзровень харэаграфы з многіх рэгіёнаў Беларусі. Арганізуюцца правядзенне майстар-класаў педагогамі гімназіі-каледжа і вядомымі харэаграфамі блізкага і далёкага замежжа для спецыялістаў Рэспублікі Беларусь.

У 2020/2021 годзе ў Вучэбным тэатры паспяхова пра-

ведзеныя мерапрыемствы і творчыя акцыі, накіраваныя на пашырэнне адукацыйнай і асветніцкай дзейнасці, павышэнне маральнасці і культуры ў грамадстве, зацвярджэнне прэстыжу здаровага ладу жыцця.

Грамадзянска-патрыятычная акцыя «І памятае свет урадаваны», арганізаваная для моладзі горада, дабрачынная каляндная акцыя «Дзеці дзецям», падрыхтаваная спецыяльна для дзяцей з дзіцячых дамоў, школ-інтэрнатаў, цэнтраў карэкцыйнага развіцця, «SOS — Дзіцячая вёска» для шматдзетных і малазабяспечаных сем'яў, серыя мерапрыемстваў «Сагрэем далоні, сагрэем сэрцы» для Беларускага таварыства інвалідаў і ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны і працы, атрымалі шырокае прызнанне аўдыторыі і сродкаў масавай інфармацыі.

Творчы праект гімназіі-каледжа «Творчасць юных — роднай Беларусі», які праводзіцца ў Віцебску, Маладзечна, Магілёве, Баранавічах, Салігорску, Полацку, Гродне, Лідзе, Слуцку і Брэсце, выклікаў

вялікую цікавасць у гледачоў. Штогод з вялікім натхненнем юныя артысты даюць канцэрт на сцэне Вялікага тэатра. У рамках творчай акцыі «Мы — Беларусь» на высокім прафесійным узроўні праведзеныя канцэрты ў Расіі, Польшчы, Казахстане, Украіне, Германіі, Італіі, Англіі.

Гімназія-каледж уносіць значны ўклад у культурнае жыццё Рэспублікі Беларусь. Навучэнцы занятыя ва ўрадавых канцэртах, грамадска-палітычных акцыях: цырмоніі ўручэння прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь дзеячам культуры і мастацтва, спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь «Беларускі спартыўны Алімп», балетных спектаклях Вялікага тэатра Беларусі, Беларускага акадэмічнага Музычнага тэатра, праводзяць дабрачынныя вечары балета, даюць канцэрты для кіраўнікоў дыпламатычных місій, высокіх гасцей Рэспублікі Беларусь.

Гімназія-каледж неаднаразова заносілася на дошку гонару адміністрацыі Фрунзенскага раёна Мінска за пераеа месца ў сацыяльна-эканамічным саборніцтве сярэд арганізаванай у сферы культуры. За ўсталяванне сяброўскіх сувязяў паміж Беларуссю і Японіяй у 2018 годзе гімназія-каледж была ўзнагароджана Ганаровай граматай Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла Японіі ў Рэспубліцы Беларусь.

Штогод арганізуюцца правядзенне канцэртаў па прадпрыемствах, у вайсковых частках, адукацыйных установах.

«Адукацыя ў сферы культуры»

Творчая змена Гомельшчыны

У 2020 годзе пачалі працу шэсць новых класаў, з іх чатыры музычныя, класы выяўленчага і харэаграфічнага мастацтва. Разам з тым, на месцілася тэндэнцыя скарачэння адкрыцця новых аддзяленняў і класаў і закрыцця ўжо існуючых (за тры гады адкрылася дваццаць чатыры новыя класы і аддзяленні, зачынілася чатырнаццаць філіялаў і класаў).

План прыёму ў сярэднія спецыяльныя навучальныя ўстановы выкананы. З 1862 выпускнікоў дзіцячых школ мастацтваў 2018 года працягнулі атрымліваць прафесійную адукацыю 210 чалавек (11,3%), з іх у каледжы Гомельскай вобласці паступілі 158, а ў іншыя ССНУ і ВНУ — 52 чалавекі.

Адукацыйны працэс у ДШМ забеспечваюць тысячы васемсот настаўнікаў.

У рамках асноўнай адукацыйнай дзейнасці ў каледжах Гомельскай вобласці рэалізуюцца праграмы дзяржаўнага стандарту сярэдняй прафесійнай адукацыі па 17 спецыяльнасцях.

Гомельская вобласць мае шырока развітую сетку ўстаноў пачатковай мастацкай адукацыі, у якую ўваходзяць шэсцьдзясят дзіцячых школ мастацтваў і шэсцьдзясят пяць філіялаў, у сямідзесяці дзевяці населеных пунктах і аграгарадках функцыянуюць класы дзіцячых школ мастацтваў.

У бягучым годзе ў каледжы вобласці прынята 219 чалавек, у тым ліку на платнай аснове — 22, на завочную форму навучання — чатыры чалавекі. План прыёму ў ССНУ выкананы на 100%.

У Гомельскай вобласці рэалізуюцца паспяхова творчыя праекты — штогадовыя конкурсы і фестывалі, ініцыяваныя і арганізаваныя дзіцячымі школамі мастацтваў і каледжамі. Самым яркім і аўтарытэтным з'яўляецца Міжнародны дзіцячы конкурс «Музыка надзеі», які з-за пандэміі не адбыўся, і перанесены на снежань бягучага года ў намінацыі «духавыя і ўдарныя інструменты».

На базе каледжаў праводзяцца творчыя спаборніцтвы, якія добра зарэкамендавалі сябе. У Гомель і Мазыр з'язджаюцца канкурсанты з розных рэгіёнаў рэспублікі і

вобласці: яны ўдзельнічаюць у адкрытым конкурсе дзіцячых і моладзевай

У Гомельскай вобласці рэалізуюцца паспяхова творчыя праекты — штогадовыя конкурсы і фестывалі, ініцыяваныя і арганізаваныя дзіцячымі школамі мастацтваў і каледжамі.

творчасці «Квітней, мая зямля», у конкурсе дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва «У чаканні каляндных цудаў». За гады свайго існавання конкурс «Майстар» заняў трывалы месца ў мастацкім асяроддзі і стаў своеасаблівай кропкай прыцягнення для самавыяўлення таленавітай моладзі. Гомельскія мастацкія каледжы выступілі арганізатарам правядзення жывапіснага пленэра «Фарбы майёй зямлі», які сёлета прай-

шоў на базе Петрыкаўскага раёна.

У рамках 100-годдзя каледжа мастацтваў імя Н.Ф. Сакалоўскага арганізаваныя конкурсы выканаўцаў на струнна-смычковых і струнна-шчыпковых інструментах, конкурс фартэпійнай музыкі, баяністаў і акардэаністаў,

выканаўцаў на духавых і ударных інструментах, вакальных, інструментальных і джазавых ансамбляў. Вялікую цікавасць выклікае творчы праект «Спеўная акадэмія».

Прывабнымі для музыкі сталі штогадовыя конкурсы музычна-выканаўчага майстэрства для выпускнікоў дзіцячых школ мастацтваў і конкурс вакальна-харавой творчасці «Вясёлка, якая спявае» на базе Мазырскага музычнага каледжа.

Штогод больш за 50% навучэнцаў устаноў адукацыі прымаюць ўзел у конкурсах рознага ўзросту.

У мінулым годзе агулам было заваявана 2967 дыпламаў лаўрэатаў, з іх 1912 — лаўрэатаў міжнародных і 466 рэспубліканскіх конкурсаў.

Сваё асаблівае месца займае і правядзенне абласных семінараў ды майстар-класаў. З гэтай павышэння ўзросту прафесійнага майстэрства педагогаў адбыліся абласныя семінары па праблемах выкладання сучаснай харэаграфіі і эстраднага танца, па актуальных пытаннях музычнай педагогікі і выканальніцтва, па новых формах дыстанцыйнай працы з навучэнцамі вакальна-харавых дысцыплін, асабліва выкладання дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

У ДШМ і ССНУ працуе 617 творчых калектываў, з ліку навучэнцаў — 455, з ліку настаўнікаў — 162. Асаблівы гонар прадстаўляюць творчыя калектывы са званнямі «народны», «узорны» і «заслужаны аматарскія калектывы», усяго калектываў са званнем — 120.

Вырашэнне пытанняў, звязаных з падрыхтоўкай кадрыў і мадэрнізацыяй матэрыяльна-тэхнічнай базы устаноў адукацыі — у ліку асноўных прыярытэтаў.

Графік набывання і рамонту музычных інструментаў для арганізацый культуры і устаноў адукацыі ў сферы культуры на 2019 — 2021 гады, зацверджаны намеснікам Прэм'ер-міністра Рэспублікі Беларусь І.В. Петрышэнкам, у 2020 годзе выкананы ў поўным аб'ёме. За кошт бюджэтных і пазабюджэтных сродкаў набыты 36 адзінак музычных інструментаў, адрамантаваныя 150 адзінак, на названыя мэты накіравана 149,6 тысяч рублёў. У першым паўгоддзі бягучага года для устаноў адукацыі пры плане 17 музычных інструментаў набыта 19 інструментаў на суму 31,3 тысяч рублёў, з іх за кошт сродкаў бюджэту 5 інструментаў на суму 17,8 тыс. руб., а пазабюджэтных і спонсарскіх сродкаў — 14 інструментаў на суму 13,5 тыс. руб. Да пачатку навучальнага года ўсе навучальныя ўстановы здзейснілі бягучыя і касметычныя рамонтны.

Сто гадоў натхнення!

Гомельскія дзяржаўныя каледжы мастацтваў імя Н. Ф. Сакалоўскага святкуюць сваё 100-годдзе: сярод сёлетніх буйных падзей у культурным жыцці Гомеля — гэта адна з самых гучных. У маштабах гісторыі тэрмін, можа, і невялікі, але для навучальнай установы 100 гадоў — вялізны прамяжак часу, напоўнены мудрасцю, натхненнем і працай некалькіх пакаленняў педагогаў. Віншаванні ў адрас калектыву каледжа гучалі 26 мая 2021 года на вялікім юбілейным канцэрце ў Гомельскім абласным грамадска-культурным цэнтры. З вітальнымі словамі выступілі старшыня Гомельскага абласнога выканаўчага камітэта Генадзь Салавей, старшыня Гомельскага гарадскога выканаўчага камітэта Пётр Кірычэнка, прадстаўнікі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь і іншыя афіцыйныя асобы. Творчы дух каледжа мацаваўся дзесяцігоддзямі, традыцыі і каноны выкладання фарміраваліся паступова і працягваюць шліфавацца — з натхненнем і жывой цікавасцю да ўсяго новага і прагрэсіўнага.

Імя кампазітара Нестара Фёдаравіча Сакалоўскага, аўтара музыкі Дзяржаўнага гімна Рэспублікі Беларусь, на той час яшчэ не каледж, а Гомельскае музычнае вучылішча атрымала ў 1958 годзе. Але гісторыя устаноў вядзецца ад 1921 года, калі навучанне ў музычным тэхнікуме ішло па чатырох спецыяльнасцях — фартэпіяна, аркестравыя інструменты, арган, сольныя спеўны. У 1988 годзе пры вучылішчы адкрылася дзіцячая музычная школа, а ў 1994-м вучылішча стала каледжам мастацтваў.

За гэты час адукацыю атрымалі каля сямі тысяч навучэнцаў, якія цяпер і самі навучаюць іншых і якія бліскуча выступаюць на сценах канцэртных залаў не толькі Беларусі,

але і іншых краін. Сярод выдатных выпускнікоў Гомельскага дзяржаўнага каледжа мастацтваў — народныя артысты БССР Міхаіл Дрынеўскі і Яраслаў Пятроў, народныя артысты Рэспублікі Беларусь Анатоль Ярмаленка, Мікалай Скорыкаў і Яўген Гладкоў, заслужаныя артысты і заслужаныя дзеячы мастацтваў, дактары мастацтвазнаўства і многія іншыя выдатныя прадстаўнікі сучаснай Беларусі.

Цяпер у каледжы 440 вучняў і 156 выкладчыкаў, навучанне ідзе па 15 спецыяльнасцях. Выпускнікі атрымліваюць сярэдняю спецыяльную адукацыю на базе 9 і 11 класаў сярэдняй школы, пасля заканчэння каледжа становяцца артыстамі і кіраўнікамі самадзейных хароў і аркестраў,

фальклорных і харэаграфічных ансамбляў, настаўнікамі дзіцячых школ мастацтваў, рэжысёрамі абрадаў і свят, арганізатарамі культурнай дзейнасці. У Гомельскім каледжы навучэнцы атрымліваюць не толькі адукацыю, але і запатрабаваную і сапраўды прыгожую прафесію, якая ў далейшым жыцці дае маладым спецыялістам радасць творчасці. Многія пасля ідуць і ў вышэйшыя навучальныя ўстановы, а хтосьці потым і вяртаецца ў родны каледж, каб працягваць справу сваіх настаўнікаў.

У якасці адной з буйнейшых арт-пляцовак горада каледж мастацтваў імкнецца падзяліцца прыгажосцю музыкі далёка за межамі сваіх уласных сцен і таму арганізуе вялікую колькасць выязных канцэртаў. У канцэртных

праграмах знаходзіцца месца і класічным матэрыялу для фартэпіяна і струнных інструментаў, і фаварытам масавага слухача — гітары, сакафону, баяну. Практычна ўсе канцэрты адбываюцца з выступленнямі вакалістаў эстраднага і акадэмічнага кірункаў. Асабліва папулярнаю ў публіцы карыстаюцца праграмы з удзелам усіх 12 творчых калектываў каледжа, у ліку якіх Заслужаны аматарскія калектывы.

Кожны год гісторыя каледжа папаўняецца новымі ўзнагародамі, дыпламамі і перамогамі яго навучэнцаў на буйных музычных форумах як у Беларусі, так і за межамі. Толькі з IX Рэспубліканскага адкрытага конкурсу выканаўцаў на народных інструментах імя І. Жыновіча вучні і выкладчыкі каледжа прывезлі 10 дыпламаў і граматаў. Падобных трыумфальных выступленняў на конкурсах у гісторыі гамельчан нямае.

Цяпер заканчваецца рамонт і падрыхтоўка аўдыторый да новага навучальнага года, распрацоўваецца экспазіцыя Музея гісторыі каледжа, прымеркаваная да стогадовага юбілею. У планах — стварэнне музычна-асветніцкага лекторыя.

Толькі эфектыўныя рашэнні»

Узорнае “Рэха”

Тэатральнае аддзяленне ў дзіцячай школе мастацтваў №1 г. Магілёва ўпершыню ў Рэспубліцы было адкрыта ў 1989 годзе. У вытокаў стварэння аддзялення стаялі Васіль Мікалаевіч Галец, заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь, уладальнік медаля Франціска Скарыны, і Наталія Венямінаўна Дурэйка, кіраўнік узорнага тэатра “Рэха”.

У школу на тэатральнае аддзяленне прымалюцца харызматычныя, валодаючыя яркай індывідуальнасцю дзяткі ва ўзросце 6-9 год. Аддзяленне запатрабавана ў бацькоў, мае высокі рэйтынг папулярнасці, конкурсная сітуацыя пры паступленні складае да трох чалавек на месца. На ўроках па прадметах “Асновы акцёрскага майстэрства” і “Асновы сцэнічнай мовы” пануе атмосфера сутвор-

часці выкладчыка і вучня, якая спрыяе выхаванню гарманічна развітай, крэатыўна мыслячай асобы, сацыяльна адаптаванай да жыцця.

Да творчага працэса далучаюцца і бацькі вучняў. Прыклад таму — пастаўка спектакля “Маленькія прынцы” узорнага тэатра “Рэха”, у якім брала ўдзел уся сям’я вучня 4 класа Аляксея Лагунова: маці, бацька і малодшая сястра. Пастаўка ажыццявілася на сцэне устаноў культуры

“Заслужаны калектыв” Рэспублікі Беларусь “Магілёўскі абласны тэатр лялек, мела вялікі рэзананс у сродках масавай інфармацыі — тэлебачанні, радыё і друку, мела вялікі рэзананс у сродках масавай інфармацыі — тэлебачанні, радыё і друку, мела вялікі рэзананс у глядачоў. Ганна Паўлава — першы выканаўца ролі Маленькага прынца скончыла Санкт-Пецярбургскую тэатральную акадэмію і сёння працуе прадзюсарам масавых мерапрыемстваў у Санкт-Пецярбургу.

Акрамя вучэбнай дзейнасці дзеці-тэатралы ўліваюцца ў аматарскія тэатральныя калектывы, створаныя на тэатральным аддзяленні: узорны тэатр “Рэха”, узорная тэатральная студыя “У кропку!” (“В точку!”), тэатр-студыю “Апельсін”.

Калектывы актыўна супрацоўнічаюць з бібліятэкамі горада, выступаюць на гарадскіх і абласных святочных мерапрыемствах, становячыся лаўрэатамі рэгіянальных, рэспубліканскіх, міжнародных конкурсаў і фестываляў. Выступы падлеткаў адрозніваюцца эмацыйнасцю, індывідуальнасцю, маюць вялікі глядацкі інтарэс.

За прамінулы вучэбны год юныя тэатралы бралі ўдзел больш чым у 20 ме-

рапрыемствах, сярод якіх Дзень беларускага пісьменства (г. Бялынічы), Рэспубліканскія свята “Купалле” (“Александрыя збірае сяброў”), Міжнародная кніжная выстава-кірмаш (г. Мінск), адкрыццё Тэдня дзіцячай і юнацкай кнігі ва ўстанове культуры “Абласная бібліятэка імя У. І. Леніна”, канцэрт “Моладзь. Творчасць. Адзіства” з удзелам школ мастацтваў горада, канцэрты, прысвячаныя Дню незалежнасці і Дню горада, анлайн-канцэрт “Магілёў — Санкт-Пецярбург — мост міра, сяброўства, брацтва”, акцыя “Ноч музеяў-2021”, 5 тэатральных канцэртаў у межах духоўна-асветніцкага прыватнага фестываля “Радасць” і іншыя.

На аддзяленні складалася традыцыя праводзіць перад вясновымі вакалыямі Тэатральны тыдзень, прымеркаваны да Міжнароднага дня тэатра. Традыцыйна ў снежні-студзені кожнага года ладзіцца Калядны тэатральны канцэрт.

Многія выпускнікі тэатральнага накірунку звязалі сваё жыццё з мастацтвам тэатра, працягнуўшы ва ўстановах вышэйшай адукацыі Беларусі і Расіі.

ца натхнення”, джаз-дуэт «Black and white».

Высокае вынікі, якія дэманструе школа, шмат у чым дасягнуты дзякуючы вылікам досведу і высокаму прафесійнаму майстэрству настаўнікаў. У школе працуе цолае сюзор’е крэатыўна думачых і глыбока адданных мастацтваў выкладчыкаў, якія бязмежна любяць дзяцей. Гэта якасны і стабільны педагогічны калектыв, які пастаянна развіваецца і дорыць вучням сваю любоў і веды.

Юныя музыканты гольна абараняюць прафесійны гонар горада і школы на прэстыжных конкурсах і фестывалях. Заслужылі трынаццаці асабліва таленавітых навучэнцаў былі адзначаныя зааховчанымі спецыяльнага фонду Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь па падтрымцы таленавітай моладзі. За пяці гадоў было заваявана больш за трыста ўзнагарод міжнародных, рэспубліканскіх і рэгіянальных конкурсаў.

За трыццаць тры гады гісторыі школы пасведчанне аб яе закончанні атрымалі больш за паўтысячы выпускнікоў. Многія працягнулі атрымліваць адукацыю ў сярэдніх і вышэйшых навуковых установах культуры і мастацтваў Рэспублікі Беларусь, звязалі сваё жыццё з мастацтвам і педагогічнай дзейнасцю.

Традыцыі, умацаваныя талентам

У кожнай мясціны нашай краіны ёсць свой брэнд, у тым ліку і ў сістэме адукацыі культуры. У палескім горадзе Іванава (Брэсцкая вобл.) больш за дзесяць гадоў таму паявілася школа бондарства з мэтай захавання старажытных традыцый гэтага рэгіёна. Пунктам распаўсюджвання гэтага рамяства тут з’яўляецца вёска Рылавічы. 3 сакавіка гэтага года Міністэрства культуры нематэрыяльнай праяве творчасці чалавека “Тэхналогія вырабу драўнянага бондарнага посуду” ў горадзе Іванава і вёсцы Рылавічы Іванаўскага раёна надала статус гісторыка-культурнай каштоўнасці. А раней калектыв школы бондарства быў узнагароджаны прэміяй Прэзідэнта “За духоўнае адраджэнне”.

Канечне ж, захаванне традыцый крыецца ў тым, каб перадаць іх найбольш аўтэнтычна наступным пакаленням. У Іванаўскую школу бондарства прымалюць вучняў 6-7 класаў. Дзяцей запрашаюць на спецыяльнае майстэрства на 3 гадзі. Прадметы, якія тут вывучаюць, шыкавыя і, як правіла, спецыяльныя — тэхналогія вытворчасці бондарнага посуду, яго аздабленне, мастацкія рамёствы. Выкладаюць і агульныя прадметы, якія могуць таксама спатрэбіцца ў інжынернай прафесіі, — чарчэнне, малюнак, кампазіцыя, матэрыялазнаўства, вытворчае навучанне.

Наогул жа ў Іванаўскім раёне дзейнічае 7 школ мастацтваў. Так, у гарадской дзіцячай харэаграфічнай школе працуюць групы па гімнастыцы для дашкаляў, а таксама студыя сучасных танцаў для моладзі. У Іванаўскай школе народна-дэкаратыўнага мастацтва — гурток “Майстравы”. У Адрэжынскай дзіцячай школе мастацтваў — студыя эстэтычнага развіцця для самых маленькіх.

У школах мастацтваў Іванаўскага раёна вядзецца праца па ўдасканаленні адукацыі. У раёне штогод адбываюцца педагогічныя форумы і кірмашы інавацый, на якіх выкладчыкі абменьваюцца напрацоўкамі.

Таленавітыя вучні дзіцячых школ мастацтваў раёна штогод бярдуць удзел ва ўсіх знакавых раённых і абласных грамадска-культурных акцыях і канцэртах, годна прадстаўляючы Іванаўскі раён. Адным з самых яркіх мерапрыемстваў у школах мастацтваў з’яўляюцца спрэвазначныя канцэрты.

Іванаўскія настаўнікі супрацоўнічаюць з педагогамі Брэсцкага музычнага каледжа, Пінскага і Баранавіцкага каледжаў мастацтваў. Іх выкладчыкі на працягу ўсяго навуцальнага года праводзяць адкрытыя ўрокі, майстар-класы, праслухоўванні, кансультацыі. Усё гэта дзеляць скіраваць таленавітую моладзь на далейшае ўдасканалванне зольнасцей і атрыманне творчай прафесіі, дапамагае замацоўваць падрыхтаваныя кадры ў рэгіёне.

Без сумневу, добра наладжана дадатковая адукацыя і ў вялікіх абласных гарадах. Так, у Магілёве працуе 7 школ мастацтваў. Уявіце, што ў адной толькі Магілёўскай дзіцячай школе мастацтваў №4 займаецца каля 400 чалавек! Тут дзятва вучыцца валоданнем фартэпіяна, скрыпкі, вялянцэлі, ударнымі і духавымі інструментамі, асвойваюць акадэмічны і народны вакал. Школа гэта больш за 40 гадоў працуе над эстэтычным выхаваннем моладзі. Дзеці абавязкова ўдзельнічаюць у разнастайных фестывалях і конкурсах горада, рэгіёна, рэспублікі.

Перамагаюць маладыя творцы і за мяжой — у Расіі, Латвіі, Францыі, Германіі, Іспаніі, Польшчы, Чэхіі. За мінулы год уладальнікамі Гран-пры сярод юных музыкаў школы сталі тры гітарыстаў “Віват” на конкурсе ў Смаленску, Паліна Якаўлева, а таксама хор малодшых класаў “Трэлі” ў Маскве. Ушанавалі маленькіх цымбалістаў ансамбль “Пралескі” ў Балгарыі.

На хвалях радыё “Акцін-плюс” 2 чэрвеня ў рамках Рэспубліканскага конкурсу “Secondo strumento” школу прадставіла Дар’я Чуркіна і атрымала дыплом за лепшае выкананне твору беларускага аўтара. Становячыся стыпендыятамі Прэзідэнцкага фонду таленавітай моладзі магілёўскія вучні. Напрыклад, Дзмітрый Шыяну, вядомаму ўжо на творчых пляцоўках маленькаму музыку, уручана ганаровая прэмія гэтага фонду.

Тэксты падрыхтавалі: **Надзея КУДРЭЙКА** Антон РУДАК **Зміцер ЮРКЕВІЧ** Пётра ВАСІЛЕЎСкі Павел САЛАЎЕЎ

Музычная хваля Баранавічаў

Гісторыя Дзіцячай музычнай школы № 3 у Баранавічах пачалася ў 1988 годзе — першапачаткова ўстанова стваралася як школа духавой музыкі. На базе СШ № 21 было адкрыта некалькі музычных класаў, навучальны працэс ажыццяўляў невялікі калектыв выкладчыкаў пад кіраўніцтвам першага дырэктара Уладзіміра Міхайлавіча Чабатарэнка.

У 1996 годзе школа атрымала ўласнае памяшканне ў Паўночным мікрараёне. Пашыралася інструментальная палітра, рос кантынгент навучэнцаў. Класы акардэона, фартэпіяна, цымбалаў, скрыпкі, гітары, якія адкрываліся для вывучэння па выбары, ператварыліся ў паўнаватарныя класы па спецыяльнасці.

Са снежня 2018 года школу ўзначаліла Наталія Казіміраўна Гобрыч. Сёння ў школе працуюць аддзяленні фартэпіяна, народных і духавых інструментаў, а таксама вакальна-тэатральнае і эстраднае. Сёлета магчымасць займацца творчасцю з педагогамі музычнай школы з’явіцца ў вучняў самай маладой навучальнай установы Баранавічаў — сярэдняй школы № 1 імя С.І. Грышаўца.

Вось ужо некалькі гадоў у школе паспяхова функцыянуе і самаакупляюцца студыя, дзе навучыцца спяваць або іграць можа любы жадануючы, незалежна ад узросту. У 2017 годзе адкрылася група ранняга развіцця «Вясёлыя ноткі». А з 2020 года для самых маленькіх таксама працуе студыя ранняга развіцця «Крош», у якой займа-

юцца дзеці чатырох-пяці гадоў. У комплекс навучання ўваходзяць заняткі з лагаледам, педагогамі па англійскай мове, музыцы і харэаграфіі. У бліжэйшых планах школы — адкрыццё музычна-тэатральнай студыі «Рэпрыза».

Яркім праектам школы стаў Міжнародны фестываль-конкурс эстраднай і джазавай музыкі «Brand-new Jazz». Упершыню ён праходзіў у красавіку 2019 года. Непасрэднымі ўдзельнікамі фестываля-кон-

«Jazz Clinic», вакальныя групы «Спяваначкі», «Блакіт», «Па тармазах», ансамбль гітарыстаў «Класіната», ансамбль «Вясёлка» і іншыя.

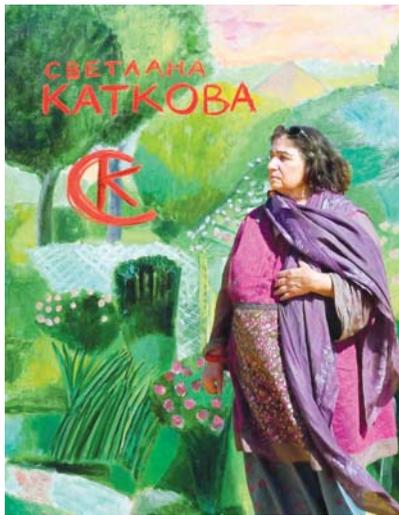
Гонарам і візітнай карткай школы з’яўляюцца творчыя калектывы з ліку выкладчыкаў школы, якія шырока вядомыя ў горадзе і рэспубліцы: народны эстрадна-джазавы ансамбль «Паноптыкум», народны ансамбль старадаўняй музыкі «Контранс», фальклорны ансамбль “Крыні-

“Палывыя кветкі”, 1974 г. Палатно, алей.

“Святлана заўсёды была прынцыповым і не патрабуючым да сябе увагі Мастаком. Усё жыццё яна прысвяціла мастацтву”, — такімі словамі знакаміта беларуская мастачка Зоя Літвінава папярэдзіла адкрыццё ў Нацыянальным мастацкім музеі персанальнай выставы сваёй бліжэйшай сяброўкі, амаль што сястры, Святланы Катковай. Выставы пасмротнай — у мінулым снежні на 80-м годзе жыцця Святланы Сяргеўны Катковай, члена Саюза мастакоў СССР і Саюза мастакоў Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі Беларусі, не стала. Як ні дзіўна, гэта першая персанальная выстава Катковай у Нацыянальным мастацкім музеі, чые галерэі цяпер з не карцінамі напоўніліся сонцам, колерам і кветкамі, якія мастачка называла “часцінкамі раю”.

Надзея КУДРЭЙКА

шчыны: вітражы, роспісы, унікальныя дэкаратыўныя пано. Адна работа Святланы Катковай як манументаліста, што захавалася да нашых дзён, — мемарыял “Дзесяці — ахвярам Вялікай Айчыннай вайны” ў вёсцы Чырвоны бераг: з пасляваенных дзіцячых малюнкаў яна зрабіла вітражы. Над гэтым праектам мастачка працавала разам са знакамітым архітэктарам Леанідам Левінам, які ў свой час быў вучнем яе бацькі — слаўтага беларускага мастака і педагога Сяргея Каткова. Менавіта за гэтую работу Святлана Каткова ў 2010 годзе атрымала Дзяржаўную прэмію Беларусі.

Але да афіцыйных званняў і прызнанняў яна ніколі не імкнулася, і тое, што нячаста трапляла ў цэнтр увагі, мастачку ніколі не хвалявала. І ў 70-я, і ў 80-я, будучы па месцы пражывання прадстаўніком савецкага мастацтва, яна працягвала маліваць кветкі — ці “кветачкі”, як сёй-той мог крыку паблажліва сказаць. У асяродкі мастакоў холадзіць показка, якую я раскажу са слоў пісьменніка Уладзіміра Сцяпана. У даўнія часы па Рэспубліканскай выставе ў Палацы мастацтва маскоўскіх гасцей вазіў адзін вядомы, з мінствам званіў беларускі жывапісец. Паказваў з гонарам свае работы — на вельмі сур’ёзны тэмы. Раптам купка мастакоў з Масквы спынілася перад палатном Святланы Катковай, на яким былі кветкі. Ксе заўважыліся, пачалі ўважліва разглядаць. Мастак жа, што вазіў гасцей, усклікнуў: “Ды тут тут глядзец — кветачкі! Іхем далей”. І тут слаўты мастак Барыс Забораў, што быў побач, заўважыў: “Дык і сланечнікі Ван Гога — кветачкі!”

На пачатку восні ёсць цудоўная магчымасць атрымаць даўнюю асаду ад “кветчак” Святланы Катковай, на двох выставах адначасова. Калі вы ўздзеіце на “Арт-фабрыку”, вы ўбачыце і найскравейшы збор твораў Зои Літвінавай, таксама ніяк не абдзелены колерам. Выстава ў Нацыянальным мастацкім музеі прадоўжыцца да 3 кастрычніка. На жаль, урачыстага адкрыцця музей не ладзіў, добрых слоў у адрас мастачкі там сказана не было. Але адкрыццё выставы ў “Арт-фабрыцы” сабрала вялікую колькасць прыхільнікаў творчасці і Святланы Катковай, і Зои Літвінавай. Гучалі гарачыя прамовы і словы ўдзячнасці тым, дзякуючы каму змаглі адбыцца гэтыя выставы — першыя пасля смерці мастачкі. Было і многа светлых усмешак, бо, звыклішыся са зноў родам такіх карцін, сумаваль вельмі складана.

Скончу словамі зноў жа Зои Літвінавай: “Каткова заўсёды займала незалежную пазіцыю ў мастацтве, ігнаруючы нормы і так званы “сучасны авангардызм”. Афіцыйнае мастацтва яе не заўсёды разумела. Але, думаю, тае складаралася з мастакамі ва ўсе часы. Слабая каўльтурным музей-запаведнікам, у музеях і прыватных калекцыях за межамі Беларусі. А многа слаўных работы — манументальныя — нават і зні-

К

Часцінкі раю — вачамі мастака

Насамрэч у панядзелак 23 жніўня ў Мінску адкрыліся адрозна дзве выставы Святланы Катковай — другая ў “Арт-фабрыцы”. Зоя Літвінава — дачка Святланы Катковай і таксама вядомая беларуская мастачка — арганізавала ў кратэйшым памяшканні “Арт-фабрыкі”, што месціцца ў самым цэнтры Мінска паблізу Чырвонага касцёла, і сваю персанальную выставу, якую прысвятила памяці маці, стварыўшы з яе твораў асобную экспазіцыю. Калі ў Мастацкім музеі ўсё больш цырымонна і вытрымана — карціны развешаны ўздоўж прасторнай галерэі над параднай лесвіцай, адбораны па пэўнай логіцы сярод лепшых і значных работ как з фондаў самога музея, так і з сямейнай калекцыі, размеркаваны па сценах у нейкім вызначаным парадку, — то ў гэтым вясількім памяшканні “Арт-фабрыкі”, дзе жывапісныя і акварэльныя работы Святланы Катковай (і многія менавіта з кветкамі!) існуюць вельмі блізка адна да адной і да гледача, ты трапішчышыцам у эпіцэнтр выбуху колераў і прыгажосці змянога жыцця, у якім існуе такі шуд, як кветкі.

Але, канешне, творчасць Катковай не звядзіцца толькі да кветак, ды і кветкі яе не такія простыя — праз нубоўчыніца з першага погляду дэталі ты пачынаеш глядзець на свет вачыма мастачкі. А свет гэты і дзіўны, і таемны, і нейкі асобны ад усіх. Да такіх карцін вельмі хочацца падыраць радкі вясількіх пэўнаў і са спісу школьнай праграмы.

Выстава ў Нацыянальным мастацкім музеі называецца “Святлана Каткова. Рэтраспекцыя”, на ёй прадстаўлена каля паўсоты работ. І не толькі жывапісныя ці акварэльныя — Святлана Каткова і графік, і прызнаны кераміст:

“Золата Японіі”, 2000 г. Папера, акварэль

удалай. Сярод твораў Святланы Катковай можна ўбачыць і яе вясількі партрэт, напісаны Зояй Літвінавай, — ён у цэнтры галерэі, сустракае наведвальнікаў, што падмаюцца па прадстаўленай лесвіцы.

У гэтай “Рэтраспекцыі”, канешне, немагчыма прадставіць усё лепшыя творы — увогле галоў з работ Святланы Катковай уважыўшы і ў Трашчыкоўскай галерэі, і ў Польшкім гісторыка-культурным музеі-запаведнікам, у музеях і прыватных калекцыях за межамі Беларусі. А многа слаўных работы — манументальныя — нават і зні-

К

У той ці іншай форме

На мяжы ліпеня — жніўня ў сталічным Палацы мастацтва адбылося некалькі выстаў, частку якіх мы асвятлялі раней, а частку з тае прычыны, што газетныя палосы не гумовыя, пакінулі на потым. Цяпер гэтае “потым” здарылася.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Выстава памяці скульптара Аляксандра Лышчыка. Селекта яму спойнілася б 70 год, але, на жаль, яго з намі няма. Ён пайшоў з жыцця дзесяць год назад. Выставу падрыхтаваў ягоны сын Вячаслаў. Уладальнік творчай спадчыны спадар Аляксандр Лышчык, што створанае ягоным башкам мае каштоўнасць не толькі для сям’і і сям’ю, але і для грамады ўвогуле. І выстава гэту думку шалкам пацвярджае. Сын, як аўтар экспазіцыі, імкнуўся стварыць у выставачнай зале атмасферу творчай майстэрні. Каб была лёзгія, ці зараз скульптар уводзіў у пакой і воўмешча за працу. Можна, не шалкам, але ў пэўнай ступені гэта атрымалася. Агульнае, што Аляксандр Лышчык пайшоў з жыцця, не завяршыўшы шмат задум, маючы шмат планаў. Інакш кажучы, не да канца скарыстаўшы творчы патэнцыял.

Не ўсім далена займаць першыя радкі ў гісторыі мастацтва краіны, але сама прыналежнасць да культурніцкіх працэсаў ужо падарунак лёсу. Творчы лёс Аляксандра Лышчыка можна лічыць шчаслівым. На ягоным рахунку становяцца і манументальныя творы, што радуць вока і з’яўляюцца чыннікам вобраза часу, у якім спадае Аляксандр жыў і працаваў. А чаго німаць жадаць мастаку?

Кераміка і шкло на выставе “Пласт-21”. Калі скульптуры ці жывапісы ад пачатку шчыльнасці надаваўся сакральны сэнс, дык кераміка, а пазней шкло, змюхна мелі чыста функцыянальны характар. Кераміка — прадзід даўкоў, шкло — зноў жа повед і вокны. Гэта калі спрошана глядзець на гісторыю матэрыяльнай культуры. Але алейныя повед пачалі ўпрыгожваць арнаментам, а потым і сюжэтнымі карцінамі — і працце, са шклом было тое самае. У маёй уласнай хаце большая частка рэчэй са шкла і керамікі, хопі і маюць нейкае ўмоўнае функцыянальнае прызначэнне, у асноўным стаць б справы, хіба што вока радуць.

Кераміку аўтарства, скажам, Пласка яе не кажу. Для мастака пласт — неабходнае поле эксперыментаў з пластыкаю, колерам і фактурамі. Нездарма ў гэтай выставе бралі ўдзел вядомыя майстры і малалыя професіяналы, што яшчэ толькі шукаюць свой стыль. Ся-

Гаўрыла Вашчанка. «Зорка Палын».

Аляксандр Пекусава. “Касякі”.

Аляксандр Лышчык. “Журавы”.

Аляксандр Лышчык. “Панікоўкі”.

Качырына Сумарова. “Чарнобыльская плашчаніца”.

ставы палешукамі і мінуцамі. Укладаньня не буду, і так зраўмела.

35 год пал знакам “Ч”. Нагадала, што “час Ч” узяты з вяснага лексікону. Як і “дзень Д” гэта азначае час пачатку нейкай аперацыі, рэальны тэрмін якой з розных прычын можа неадразава пасувацца. Гэта калі ўсё вырашана і толькі чакаюць, калі танкістам будзе загал націснуць стартыёр.

У гэтым святле назва выставы набывае нейкі містычна-эміс. Нібыта Чарнобыльскае альбо нейкая аналагічная ёй трагедыя была прадвызначанай самой ходою савецкай гісторыі і мусіла раней ці пазней зларыцца, калі насьпе, набрынае альбо пракляты “дзень Д”/“Час Ч”. Як 22 чэрвеня 1941 года. “Ну ніколі такога не было, і зноў тое ж самае!” — бессямротная фраза Віктара Чарнамырзіна на вельмі пасуе сітуацыі 26 красавіка 1986 года.

Выстава, пра якую ідзе гаворка, стала падзей. Не тое кабы яна адкрыла нам вочы на тое, што мы раней не ведалі. Альбо адкрыла грамадэ таленты, пра якіх мы раней не чулі. Насамрэч самая пранікнёная, выпукнутая творы з’явіліся на самым пачатку асвавання нам Чарнобыльскай біды. На мяжы 80-х — 90-х гадоў. Карціны, нават створаныя паводна пекшчы сэрца, але праз дзесяці год пасля падзеі, не пераважаць зноўду, напісаных па “гарачым слыханне і прадстаўлена на гастролях. Нешта падобнае і тут. Гомельшчына і — гэта менавіта пачаткі катастроф і неперазданай той бойдо закружана. Сталіцы той Чарнобыль таксама даўся ў знакі, але ў параўнанні з Палесем — хіба што крыюм зачупіць. Адноль і рознае ўстрыманне тае вы-

К

Гісторыя гэтая многім знаёмая, аднак варта час ад часу аднаўляць яе ў памяці, бо глыбокі сэнс таго патрабуе... Дык вось, калісьці спартанцы, каб перамагчы ў чарговай бітве, папрасілі ў афінян вайсковай дапамогі. Тыя прыслалі... двух музыкантаў. Спартанцы перамаглі. Чарговы доказ вялікай ролі мастацтва ў развіцці грамадства. Цудоўная музыка натхняе на вялікі подзвіг. Так што жалейка бывае часам больш пагрэзлівай, чым гарматы. Да ўсяго згадайце гісторыю пра дудачніка з нямецкага Гамельна, што сваім музычным талентам выратаваў горад ад нашэсця пацукоў. Такім чынам мы працягваем з вамі гаворку пра месца культуры і мастацтва ў нашым жыцці. Прынамсі, амаль у кожным лісце вы распавядаеце пра выключна важную місію работнікаў сельскіх бібліятэк, клубаў ды музеяў. Ад сябе дадам у чарговы раз, што вёска трымаецца не толькі на хлебаробскім характары. Сярод яе верных захавальнікаў — людзі з музычнай душой.

Яўген РАГІН

Сцяпанаў вянок з 12 траў і кветак

І калі штосьці не клеіцца з надомі ды ўраджаўмі, уключыце ў працэс гарманіста, спевака і танцора. Працэс стане агульным, маральны клімат у калектыве — гарантаваным. А калі ў сям’і — лад, тады і ў працы — плён. Вось толькі пэўныя гаспадарнікі на гэта недаравална забываюцца. Тут жа важна, каб кожны займаўся сваёй справай. Тэзіс “у культуры разбіраюцца ўсе” такі ж правільны, як і тэхналогія сябу па снезе. Дык давайце ж паглядзім, чым жывуць сёння тыя, хто ў культуры — першыя дзейныя асобы.

Алесь Зуеў — намеснік дырэктара Полацкага раённага цэнтра культуры. Ён сёння рэкардсмен па колькасці дасланых навін. 14 жніўня ў Полацку на праспекце Францыска Скарыны з самага ранку запрацавала Мядовая алея. Дзсяты раз запар горад ладзіў экафэст “Мядовая сталіца”. І столькі было наўкола салодкага прадукту, што пчолы ладзілі феерверкі.

Аляксей Зуеў разам з калегамі прыдумаў і яблычны маршрут па Полацкім раёне. Адкрываецца ён, натуральна, на Яблычны Спас і дзейнічае вось ужо пяты год. “Праект лагічна калектывам РЦК і аўтаклуба, — распавядае Аляксей Зуеў. — Сялетна асноўнай лакацыяй для мерапрыемства стаў аграгарадок **Блізнянка**, дзе існуюць адметныя традыцыі адорвання яблыні прысмакам. І “яблычныя” песні — аўтэнтычныя. Выконвае іх фальклорны гурт “Блізнянка” **Сільніцкага СДК** (кіраўнік **Вольга Чобат**). Дзея адбывалася ў мясцовым яблынным садзе, якому, аказваецца, споўнілася 45 гадоў. Былі варожбы на яблыках, пірагі з імі ж, гульні ды скокі.

А яшчэ напісаў Аляксей Зуеў, што 15 жніўня адзначае Сцяпан-сенавал. Да гэтага дня імкнуліся скончыць працы на сена-

жацях, з апошняга ў косу плялі Сцяпанаў вянок з 12 траў і кветак, абівалі яго саматканым ручніком, захоўвалі ў чырвоным куче. (Абавязкова раскажу сваю сыну Сцяпану!) Гэта абрад быў рэканструяваны паводле ўспамінаў яго знаёмай вам Вольгі Чобат.

Вернемся да Яблычнага Спаса. 21 жніўня ў знакамітых **Алашках Шаркаўшчынскага раёна** прайшло абласное свята аматарскіх аб’яднанняў “Яблычны фэст”. На тэрыторыі Мемарыяльнага музея садавода-селекцыянера Івана Сікоры сабралася 40 аматарскіх аб’яднанняў, якія ў чарговы раз прэзентуюць адмысловасць мясцовага яблыка.

І зноў — пра Спас мядовы. Вось пра што паведаміла загадчык аддзела метадычнай работы **Дзят-**

лаўскага раённага цэнтра культуры і народнай творчасці **Марына Лукіянец**: “15 жніўня да жыхароў і гасцей аграгарадка **Раклевічы** завіталі “працавітыя пчолкі” — **артысты Дзятлаўшчыны, якія даставілі на раённае свята мёду канцэртную праграму**”.

Фэст “Мядовы кірмаш” прайшоў у аграгарадку **Цырынь Карэліцкага раёна**. Мяне, да прыкладу, зацікавіла кулінарная платформа “Нам тут мёдам намазана”. Салодкага я не ўжываю, але назва якя! А была яшчэ творчая праграма “Мядовы разгуляй”.

Ледзь не забукалі мы паміж Спасамі. Але ў сённяшняй пошце — прозьма іншых навін. Вось, да прыкладу, такі крэатыў. **Вольга Крывянкава**, метадыст **Смаргонскага** раённага цэнтра культуры,

- На здымках:
- 1 Полаччына: “Блізнянка” ў яблынным садзе.
 - 2 Мядовыя “пчолкі” з Раклевічаў.
 - 3 Хапае рыцараў на Смаргоншчыне.
 - 4 Няптуна са світай ля возера Сосна.
 - 5 Лён — галоўны ўдзельнік свята ў Міжэвічах.

піша: “**Ля часткова адноўленых сцен Крэўскага замка ў чарговы раз адбыўся фестываль-кірмаш “Кераміка Крэва”**. Прыехалі студы ганчары з **Міншчыны і Гродзеншчыны, бралі ўдзел у конкурсе на лепшы выроб, ладзілі свае майстар-класы**. На фэсце можна было **набыць посуд, свістулькі, цацкі, дэкаратыўныя ўпрыгожванні**... **Прэзентаваліся рыцарскія баі, майстар-класы па сярэднявечных і бытавых танцах**”.

Дзве навіны ад **Андрэя Струнчанкі з Віцебскага** раёна. У вёсцы **Доўжа** на берэзе возера **Сосна** прай-

шло свята ў гонар **Нептуна** — уладара мораў і акіянаў. Водна-спартыўнае свята для тых, хто любіць актыўны адпачынак, стала традыцыйным.

Другая інфармацыя — пра свята **вёскі Слабада**, што знаходзіцца на тэрыторыі **Янавіцкага** сельсавета. Мерапрыемства называлася “Я тут жыву, і край мне гэты дарагі”. Загалучы Янавіцкага гарпасяляковага Дома культуры **Тацяна Нядайдла** распавяла пра гісторыю паселішча, а таксама пра кожнага яго сённяшняга жыхара.

Лета працягваецца, і супрацоўнікі гарадской бібліятэкі **Ашмян** імкнуцца зрабіць адпачынак для сваіх чытачоў незвычайным і незабыўным. Загадчык згаданай установы **Людміла Зарэцкая** пераконвае, што вольны час маленькіх чытачоў на свежым паветры не толькі цікавы, але і карысны. Гульнівая праграма “Лета + бібліятэка = каникулы” для таго і прызначана.

Інтэрактыўная летняя пляцоўка-чыталня ў **Хвінявіцкай** сельскай бібліятэцы называецца “Чытай-Ка”. Бібліятэкар **Алена Апанасік** распавядае, што “**гэта ўстанова з’яўляецца цэнтрам фарміравання здаровага ладу жыцця. Менавіта таму чытанне пад адкрытым небам спалучаецца тут з актыўнымі гульнямі**”.

Распавядае метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу **Слонімскай** раённай бібліятэкі **імя Якуба Коласа Юлія Васілеўская**: “**27 жніўня паэту і празіку Сяргею Новіку-Пеюну споўнілася 615 гадоў з дня нараджэння**. Супрацоўнікі установы здзейснілі **мультымедыйнае падарожжа “Мяне ішасцем не нарадавала доля”**. Быў пісьменнік яшчэ і драматургам, кампазітарам. Значыць, меў здольнасць бачыць і чупь.”

Фэстываль “**Паўлаўскі каравай**” прайшоў у аграгарадку **Навасёлкі Слонімскага** раёна (у вёсцы **Паўлава** клуба няма). Традыцыя хлебнай выпечкі мае глыбокія карані. Без песняў і жартаў ніякая справа тут не робіцца. А выпечка каравая занесена ў **Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь**. Свята ўключыла **тэатрызацыю наступных абрадаў: “Засеўкі”, “Зажынкi”, “Дажынкi”, “Выпечка”**. Ушанаваны былі і галоўныя носьбіты — удзельнікі народнага аматарскага аб’яднання “**Чараўніцы-каравайніцы**” з **больш кіраўніком 79-гадовай Ларысай Мудрацвай і 90-гадовай Марыяй Пятліцкай**.

Шчэ навіна ад **слонімскай** метадыстаў. У аграгарадку **Міжэвічы** адбылося свята **лэну** “**Блакiт нябёсаў**”. Можна было набыць вырабы народных умельцаў, пабачыць адзенне з лэну, пачаставаць стравы, дзе інгрыдентам стаў лён.

І апошняя навіна сённяшняга агляду — фэстываль кветак у **Жалудку Шчучынскага** раёна. Мясцовая гарпасялякова бібліятэка таксама прыняла ўдзел у мерапрыемстве. Была падрыхтавана не толькі кніжная выстава, але і калекцыя хатніх кветак.

Беражыце сябе!
Сустрэнемся праз тыдзень.

Магічная справа каваля

Складнікі любімай прафесіі

Горн распалены да патрэбнай тэмпературы. Агеньчыкі полымія літаральна заварожваюць пякучымі фарбамі, якія быццам пераліваюцца, — так і хочацца гэта сугучча колераў перанесці на палатно. Праўда, волат-каваль наўрад звяртае ўвагу на гэту прыгажосць. Яго погляд накіраваны на шчыпцы, у палоне якіх — металічная нарыхтоўка. Пакуль гэта яшчэ кавалак металу, які неўзабаве можа ператварыцца ў сапраўдны шэдэўр...

За такім прыгожым плотам і ўраджаі найлепшыя.

касцомаў часоў Сярэднявечча і Адраджэння, а таксама ездзілі на турніры і фестывалі. “Мы багацеі былі — мелі шэсць поўных камплектаў рыцарскага рыштавання”, — робіць важны акцэнт Анатоль. Выступленні смаргонскіх рыцараў былі таксама цудоўным прадаўжэннем канцэртаў, якія гурт сярэднявечнай музыкі “Стары Ольса” даваў на сядзібе ў Ашмянскім раёне.

У клубе былі не толькі хлопцы, але і дзяўчаты. Дзве. Адна з іх — дачка кіраўніка клуба Анастасія. Без Цудоўных Дам ніводны рыцарскі турнір не абходзіўся. “Мая дачка таксама моцна зацікавілася Сярэднявеччам, я ёй сам, памятаю, сукенку пашыў, яна танцы сярэднявечныя развучыла... — усміхаецца суразмоўца. — Жонку ўцягнуць у рыцарства не атрымалася. Але Ірына мяне ўвесь час падтрымлівала — і я ёй за гэта вельмі ўдзячны”.

Меч патрымаць

Пра захапленне Анатолія Іванавіча ведаюць і на рабоце. Таму не дзіўна, што ў 2010-м, да 600-годдзя Грунвальдскай бітвы, каля аўтазаправачнай станцыі № 42 (паблізу “Еўраопта”), дзе Анатоль Вяшквіч працуе апэратарам, была ўстаноўлена фігура рыцара. Яе мой суразмоўца выразаў з сілікатнага блока. Рыцар і молалдзі з’явілася “Смаргонская харугва”, якая праіснавала восем гадоў”.

Рыцары і Дамы

Цікавасць да кавальскай справы ў Анатолія Вяшквіча ўзнікла яшчэ ў 17-гадовым узросце, калі ён вучыўся ў Мар’інагорскім сельскагаспадарчым тэхнікуме на тэхніка-механіка. Там былі заняткі па кавальскай справе. “Помню, выкаваў імітацыю мяча, — успамінае Анатоль Іванавіч. — А як заняткі скончыліся, мы з аднакурснікам працягвалі ў кузню хадзіць. Малатабойкамі былі. Такая вось у юнацтве цікавасць зародзілася і магчымаць дадаткова да стыпендыі рубель мець. У асноўным мы кавалі мэблю — крэселкі, лаўкі”.

Пасля тэхнікума кавальскай справы шмат гадоў Анатоль не займаўся. Успомніў пра яе недзе ў сярэдзіне 2000-х. Гісторыя Сярэднявечча вярнула цікавасць да молата і кавалды. “Захапіўся каваннем, калі захачеў зрабіць сабе поўны камплект рыцарскага ахоўнага рыштунку. У свежых даспехах паехаў на свой першы рыцарскі фестываль, дзе пазнаёміўся з кіраўніком сталічнага гістарычнага клуба “Князь Гурф” Фёдарам Міхеевым. Ён падштурхнуў мяне да стварэння рыцарскага клуба ў Смаргоні. Неўзабаве на базе Цэнтра творчасці дзяцей і моладзі з’явілася “Смаргонская харугва”, якая праіснавала восем гадоў”.

Яго ўдзельнікі — рамантыкі і аматары гісторыі — займаліся вывучэннем і рэканструкцыяй рыцарскіх даспехаў і

каскомаў часоў Сярэднявечча і Адраджэння, а таксама ездзілі на турніры і фестывалі. “Мы багацеі былі — мелі шэсць поўных камплектаў рыцарскага рыштавання”, — робіць важны акцэнт Анатоль. Выступленні смаргонскіх рыцараў былі таксама цудоўным прадаўжэннем канцэртаў, якія гурт сярэднявечнай музыкі “Стары Ольса” даваў на сядзібе ў Ашмянскім раёне.

У клубе былі не толькі хлопцы, але і дзяўчаты. Дзве. Адна з іх — дачка кіраўніка клуба Анастасія. Без Цудоўных Дам ніводны рыцарскі турнір не абходзіўся. “Мая дачка таксама моцна зацікавілася Сярэднявеччам, я ёй сам, памятаю, сукенку пашыў, яна танцы сярэднявечныя развучыла... — усміхаецца суразмоўца. — Жонку ўцягнуць у рыцарства не атрымалася. Але Ірына мяне ўвесь час падтрымлівала — і я ёй за гэта вельмі ўдзячны”.

Меч патрымаць

Пра захапленне Анатолія Іванавіча ведаюць і на рабоце. Таму не дзіўна, што ў 2010-м, да 600-годдзя Грунвальдскай бітвы, каля аўтазаправачнай станцыі № 42 (паблізу “Еўраопта”), дзе Анатоль Вяшквіч працуе апэратарам, была ўстаноўлена фігура рыцара. Яе мой суразмоўца выразаў з сілікатнага блока. Рыцар і молалдзі з’явілася “Смаргонская харугва”, якая праіснавала восем гадоў”.

Яго ўдзельнікі — рамантыкі і аматары гісторыі — займаліся вывучэннем і рэканструкцыяй рыцарскіх даспехаў і

Рыцарскае рыштаванне, зробленае рукамі смаргонскага каваля.

“Шашлыкная”.

прапааноўвае пастраліць з лука, пакідаць сякеры, патрымаць у руках меч, прымераць рыцарскі шлем, памацаць кальчугу... Лецішча Вяшквічаў нагадвае музей, дзе захоўваецца шмат цікавых гістарычных экспанатаў, сярод іх — кніга “Апостал”, час выдання якой пакуль не ўстаноўлены, але бачна, што ёй — некалькі стагоддзяў. Пачынаеш гартачь рэліквію — і адразу пагружаешся ў старажытнасць.

Анатоль Іванавіч апошнім часам зацікавіўся яшчэ і гісторыяй Першай сусветнай вайны. У касцёме салдата герман-

скай арміі ўдзельнічае ў ваенна-гістарычнай рэканструкцыі падзей стагадовай даўніны.

Майстар куе, а жалеза пня

Лецішча Вяшквічаў можна яшчэ назваць і музеем кавальскай справы, якой цяпер Анатоль Іванавіч прысвячае практычна ўвесь вольны час. Пра яе мужчына можа таксама распавядаць гадзінамі.

“Калі пачалася пандэмія і адмяняліся рыцарскія фестывалі, я знайшоў сябе ў кузні. Работа каваля — цяжкая,

карпатлівая, але захоплівае неймаверна”, — прызнаецца майстар.

Акрамя невялікай майстэрні, увагу наведвальніка прыцягваюць каваныя рэчы — жырэнды, мэбля, навесы, карнізы, вароты, жыкавіны (фігурныя петлі на дзвярах, якія раней называліся жукавінамі, таму што ў іх дэкоры можна было лёгка разглядзець вусы жука), алебарды, сувеніры... “Каб жонку завабіць у агарод, я ёй сланечнікі выкаваў, я ёй праводзіць для нас экскурсію Анатоль Іванавіч. — А на такім мангале шашлык атрымліваюцца самыя смачныя”. Наконт смаку шашлык не сумняваюся. Мой позірк спыняецца на “шашлыкнай” — углядаюся ў кожную яе дэталю: дах, “сцены”, мангал, зроблены ў выглядзе куфра. Неймавернае майстэрства творцы. Дарэчы, калі мы ехалі да майстра, то яго лецішча з дарогі пазналі па флюгеры на лазні.

Увогуле кожную рэч на лецішчы (нават цяплицу, прыбыральню ці шовшчыца для дру) можна разглядаць як цікавы арт-аб’ект. Без сумневу, гэта воччына сапраўдных эстэтаў.

Я яшчэ не згадала пра сувенірныя манеты, якія з нядаўняга часу “выпускае” Анатоль Вяшквіч. Яны прысвечаны вядомым старонкам гісторыі Смаргоншчыны. На манетах адлюстраваліся Мядзведжая акадэмія, Міхал Клеафас Агінскі, яго сядзіба-музей, вобразы салдатаў Першай сусветнай вайны, Кальвінскі збор (архаічны варыянт), касцёл Святога Міхаіла Архангела (сучасны выгляд).

Залатыя рукі

...Майстэрства каваля заўсёды лічылася магічным дзякуючы яго ўладзе над агнём і металам. Старажытнагрэчаскі Гефест быў кавалём, які вырабляў маланкі для самога Зейса. У старажытных славян маланкі каваў бограмавік Пярун, а гром у час навальніцы — гэта гукі, які атрымліваюцца ад стукі молата па кавалё.

У беларускім народным календары нават было свята кавалёў. Яго адзначалі 14 лістапада. Такім чынам народ выказаў падзяку людзям, якія займаліся коўкай металу. Даўней навучанне кавальскаму рамяству працягвалася ад 3 да 7 гадоў. Пасля гэтага вучні становіліся чаляднікамі або падмайстрамі. Для атрымання статусу майстра неабходна было выкаваць пэўны выраб (“зрабіць штучку”).

На Беларусі кавальства вядомае з жалезнага веку. Пашырылася яно ў XI-XIII стагоддзях. З жалеза рабілі рэчы гаспадарчага прызначэння. Тады кавальствам звычайна займаліся гарадскія рамеснікі. У XVI стагоддзі ўзніклі першыя кавальскія цэхі. Пераважна большасць гарадскіх майстроў працавала ў сферы мануфактурнага будаўніцтва (выраблялі агароджы, балконы, лесвічныя перагоркі, алтарныя перагародкі, крыжы, флюгеры).

У XIX стагоддзі з развіццём прамысловасці кавальства ў гарадах заняпадала. Перабралася ў вёску. Там каваль задавальняў гаспадарчыя патрэбы насельніцтва. Для яго работ будавалі асобнае памішканне — кузню, у якой былі горны і неабходныя кавальскія інструменты. З глыбокай павагай ставіліся да каваля людзі, лічылі яго волатам, у якога рукі ў золце. Гледзячы на выбравы, якія па-майстэрску стварае Анатоль Вяшквіч, разумееш, што народ не памыляўся, калі гаварыў пра залатыя рукі каваля.

Галіна АНТОНАВА,
Смаргонь.
Фота аўтара.

С амае цікавае на сёння, што людзі, якія аддалі ў свой час перавагу букрыдарам, вяртаюцца да папяровай кнігі і зноў завітваюць у бібліятэкі. Шмат людзей прызнаецца: дома чытаць спадручней традыцыйную кнігу, а электронка — рэч, так бы мовіць, дарожная.

ПРОЙДЗЕНЫ ЭТАП

Толькі, здаецца мне, што букрыдары — гэта ўжо амаль пройдзены этап. Заўважце, з развіццём электронікі папяровым кнігам прадазвалялі хуткае знікненне. У сапраўднасці яны, ужо можна сказаць, перажылі электронныя кнігі, бо іх актыўна выцясняюць смартфонамі. Адна маленечкая прылада, якая змяшчае ўжо з сотню функцый, у тым ліку і электроннай чыталкі, і дзясяткі гігабайтаў інфармацыі.

Смартфон заўсёды ў кішэні ці сумачцы. Каб не марнаваць час дарма ў чаканні чагосці/кагосьці, дастаём смартфон і... Тут ужо кожны выбірае сам: сцужка навін сацыяльных сетак, інфармацыйныя парталы, стралялкі-брадзілкі, інтэлектуальныя гульні, чытанне, вучоба.

Напрыклад, у мяне на смартфоне заўсёды закінуты электронныя версіі навукова-папулярных або мастацкіх часопісаў. Калі не выкарыстоўваць смартфон у якасці кнігі ўвесь час, то, апынуўшыся ў стане неспадзяванага чакання, артыкулы часопіса, на мой погляд, чытаць зручней. Кнігу ў сёвіце спачатку трэба знайсці, потым адшукаць месца, дзе прыпыніліся мінулым разам, потым знайсці патрэбную старонку ў папяровай версіі, калі зноў да яе вярнецца. Часопісныя артыкулы значна карашчэйшыя, прыпыніўшыся ў сярэдзіне артыкула, можна ў бліжэйшы вольны час дачытаць, а астатняе пакінуць на другое неспадзяванае чаканне. З кнігай так не атрымаецца, вядома, калі гэта цікавая кніга. Да таго ж артыкул у часопісе не зайнята чытача ў сваё нутро і не пазбавіць яго магчымасці сачыць за навакольным становішчам.

Дабавім сюды тэхнічны бок: хуткасць вай-фай, якасць сігналу, ліміт на мабільны інтэрнэт і, вядома, дадатковы расход батарэй прылады пры ўключаных мабільных сетках — атрымаем яны плюс ад ужо загружаных электронных версій. Самі ж яны, як правіла, маюць невялікі памер і шмат месца ў памяці смартфона не займаюць.

АУДЫЯВІЗУАЛЬНЫ КАНТЭНТ

Дарчы, вялікая колькасць беларускіх часопісаў і газет маюць PDF-версію, і каштуе яна ў

Гадоў пяць-сем таму ў чытацкім асяроддзі Беларусі быў бум на электронныя кнігі. Часопісы, газеты, сайты абмяркоўвалі і параўноўвалі папяровыя кнігі з электроннымі, вяліся спрэчкі, рабіліся прагнозы на поўнае знікненне папяровых кніг. Прайшлі гады, жарсці пацішлі, а папера і электроніка існуюць не толькі паралельна, але і дапаўняюць адна адну.

Электронная рэальнасць ці рэальная віртуальнасць

Які лёс у папяровай кнігі?

некалькі разоў танней, чым папяровая, а некаторыя выданні ўвогуле можна чытаць бясплатна, праўда, пры падключэнні да інтэрнету. Першыя чыныя выданні хутка страчваюць сваю актуальнасць, і захоўваць іх дома ў папяровым варыянце няма ніякага сэнсу. А яшчэ пераход на электронныя версіі часопісаў і газет значна зменшыць уплыў на прыроду.

Яшчэ адзін неаспрэчны плюс смартфонаў — выхад у

Раней трэба было пампаваць спецыяльныя дадаткі, цяпер, дзякуючы QR-кодам, трэба ўсяго толькі навестці камеру смартфона на “чароўны” квадрацік. Далей маленькі чытач адпраўляецца ў неверагоднае віртуальнае падарожжа. Неаспрэчны плюс — толькі правярэная інфармацыя згодна з узроставай катэгорыяй карыстальнікаў.

Часопісы падаюць не толькі дадатковыя мультымедыійныя файлы, але і ствараюць 3D-мадэлі часткі

У нас жа пакуль існуюць толькі спасылкі на нейкія рэкламныя матэрыялы пэўнай кнігі, якія робіць сам аўтар, што таксама цудоўна.

РЭКЛАМА І МОВЫ, І КНІГІ, І ЧЫТАННЯ

Яшчэ адно дасягненне нашых аўтараў, прасунутых карыстальнікаў сацсетак і месэнджараў, стварэнне стыкерпакаў для гэтых самых месэнджараў з выявамі герояў сваіх кніг. Гэта велізарны крок у асваенні інтэрнэт-прасторы з боку пісь-

зробленыя яны нейтральна, каб карыстацца гэтымі стыкерамі маглі як дзеці, так і дарослыя. Вось вам адначасова рэклама і мовы, і кнігі, і чытаньня.

Бясспрэчна, усімі пералічанымі дасягненнямі можна карыстацца толькі пры дапамозе смартфона, цяпер у нейкіх сітуацыях нават камп’ютары і ноўтбукі ім праітраюць. Букрыдары ж застаюцца проста прыладай для чытаньня, між іншым са сваімі вялікімі мінусамі. У будучым гаджэты будуць змяняць адзін аднаго, выясняць, дапаўняць, аб’ядноўваюць ў нейкія ўніверсальныя прылады, а папяровая кніга будзе існаваць паралельна з ім як неаспрэчны прадмет інтэлектуальнасці пэўнага чалавека.

ЗЛІЦЦЕ?

Пакуль жа беларусы робяць першыя спробы алічбавы і вывесці сваіх літаратурных герояў у віртуальны свет, амерыканцы замахнуліся на даволі амбіцыйны праект. Яны працуюць над стварэннем кнігі з мноствам датчыкаў, уманціраванымі мікрачыпамі, дынамікам (праўда, кнігай з дынамікам ужо нікога не здзівіць). Такім чынам атрымаецца зліццё папяровай кнігі і электроннай у адну.

Але наколькі гэта будзе запатрабавана і наколькі такія кнігі неабходны?

Калі гаворка ідзе аб навуковых ці навукова-папулярных кнігах асабліва для дзяцей, гэта цудоўны спосаб спазнаць навакольны, ды і не толькі, свет. Будзе вельмі добра чытаць пазнавальнае выданне і тут жа пачуць спеў салаўя ці адправіцца ў віртуальнае падарожжа на Марс, паглядаць відэапрыклад хімічнага даследавання ці апынуцца на дне Нарачы, паслухаць жалейку ці прайсціся па залах Галышанскага замка да яго разбурэння.

Але ці варта нешта падобнае рабіць з мастацкай літаратурай? Бо, як вядома, пры чытанні кнігі няма абмежаванняў на спецэфекты. Гледзячы фільм, у тым ліку і зняты па кнізе, мы ўспрымаем герояў такімі, якімі іх бачыў рэжысёр; наваколле бачым такім, якім яго бачыў рэжысёр альбо дазваляў бюджэт; інтанацыі, рухі, жэсты — усё, як уяўляў сабе рэжысёр. Атрымліваецца, што фільм, а таксама кнігу, калі не чыталі раней, мы бачым вачыма рэжысёра, а не сваімі ўласнымі.

Але будучы пералічваць даўно вядомую карысць ад чытаньня, толькі хочацца загадаць знакамітае выслоўе: “Той, хто чытае кнігі, заўсёды будзе кіраваць тым, хто глядзіць тэлевізар”.

СЛУХАЧ НЕ ЧЫТАЧ

Практычна такое ж становішча і з агучван-

нем кніг. Адна расійская інтэрнэт-крама з дапамогай штучнага інтэлекту пачала агучваць кнігі і раздаваць атрыманы вынік усім, хто набудзе электронны варыянт. Якім чынам спажываць атрыманы тавар — рашэнне за пакупніком. На мой погляд, гэта нядрэжны пярэход дзеля будучага вялікага прыбытку. На чытанне ў сучаснага чалавека часу не заўжды хапае, а вось слухаць... Аўдыякніга значна хутчэй, чым друкаваная. Слухач для набыцця чарговага аўдыязапісу будзе наведвацца ў краму часцей за чытача. Мінусы і плюсы праслухоўвання-чытаньня, мяркую, кожны ведае сам.

У пісьменнікаў-фантастаў ужо даўно сустракаюцца чароўныя пігулкі, праглынуўшы якія чалавек атрымае пэўную колькасць ведаў. Аб такіх пігулках маравіць школьнікі, студэнты і нават дарослыя. Так, было б нядрэнна, раз — і чалавек ведае склоны назоўнікаў і іх канчаткі, закон Архімеда ці табліцу Мендзялеева.

ПІГУЛКА НЕ ПАНАЦЯ

Калі чалавецтва і даду маецца да такіх тэхналогій, то трэба ўсведамляць, што тэа, хто спасцігае навуку, самі будзе кіраваць тым, хто будзе чакаць чарговай пігулкі. Спажываць пігулак будзе не толькі простымі выканаўцамі розных задач, а будучы падпарадкоўваюцца волі і залежаць ад стваральнікаў тых самых пігулак, бо будучы цалкам пазбаўлены магчымасці думаць, аналізаваць і супастаўляць. Адна пігулка — і залежны чалавек, па сутнасці, раб, упэўнены, што так яно і павінна быць.

Сярод спрэчак за тэхнічны прагрэс і захаванне традыцыйных рэчаў, сярод мар аб чароўных пігулках і папярэньных чалавечых магчымасцяў грамадства забываецца на такую простую рэч, як чытанне для баўлення вольнага часу. Па выніках даследавання інстытута сацыялогіі Акадэміі навук Беларусі амаль што палова апытаных рэспандэнтаў не чытае мастацкую літаратуру. Мастацкая кніга на сённяшні дзень, з аднаго боку, мае вялікую колькасць канкурэнтаў, з другога — гаворка пра адсутнасць моды на чытанне. І праблема тут значна глыбейшая, чым проста нежаданне чытаць.

Але ж палова беларусаў, знаходзячы час і магчымасць, усё ж такі чытае мастацкую літаратуру. Чытачу вачыма рэжысёра, а не сваімі ўласнымі.

Бібліятэкарам жа застаецца балансаваць на мяжы папулярнага чытаньня і тэхнічнага прагрэсу. Але ж, на мой погляд, без першага немагчыма другое.

Марына ПЕТРАШКЕВІЧ, сталічны бібліятэкар.

Той, хто чытае кнігі, заўсёды будзе кіраваць тым, хто глядзіць тэлевізар.

інтэрнэт і магчымасць аўдыявізуальнага прайгравання інфармацыі. Менавіта гэта ні ў якім разе не звязана з забавукамі. Рэдакцыі нашых часопісаў ствараюць не толькі электронныя версіі сваіх выданняў, а і платформы з дадатковым аўдыявізуальным кантэнтам. У Беларусі першапраходцамі ў гэтай справе сталі часопісы для дзяцей серыі “Рюкзачок”.

фотаздымкаў, размешчаных на старонках. Праўда, тут ужо патрэбна пампаваць спецыяльныя дадаткі. Пасля няхітрых маніпуляцый у прыладзе на экране з’яўляюцца, нібы жывыя, розныя жывёлы або трохмерныя выявы помнікаў архітэктуры.

У Расіі ўжо пачалі з’яўляцца кнігі з дадатковым кантэнтам у інтэрнэце.

Нават у самых папулярных у Беларусі дадатках для зносін выбар мільяных малоначкаў з рэплікай на роднай мове мізэрны. А тут сімпатычны герой у адзін клік выкажа вашу думку па-беларуску. І зусім няважна, што да гэтага ўся пераліска вылася па-руску. Асабліва прыемна, што гэта героі менавіта дзіцячых кніг, але

Як і зайжды, навукова тэрміны робяцца з'яваю жывой мовы праз эмацыйнае ўжыванне. Так і слова 'код' у семіятычна-культуралагічным сэнсе: код да Вінчы, код нацыі... Сёння прыемна чуць: "Веткаўская ікона — я і не ведаў, што гэта такі моцны культурны код!" А жывы водгук — на выставу Веткаўскага музея у Нацыянальным мастацкім музеі Беларусі. "Агняпальныя і вогнепадобныя". Вобраз агню ў іконе веткаўскай школы — ад слядоў рэальных спальванняў гэтай культуры — да пыланьня кінавары (альбо духоўнага агню?) — у самых ліках абразоў.

ПАГАВАРЫ СА МНОЙ, АБРАЗ

Багародзіца Агнявідная, Архангела Міхаіла-Ваявода, Сафія-Прамудрасці божай, херувімаў, палаючых колаў, "исполненных очей"... Крылатых агняварых арлоў, львоў, тураў, анёлаў, вогненных коней і вогненных каліясці (вазкоў)... І як жа данесці сімвалічную, адначасова архетыпічную — і парадаксальна мадэрную мову ікананісу? Так, як паказаць спосабы мыслення і выяўлення сутэвету невядома па сутнасці моваю — у якой разбіраліся продкі — і ў якой вучыліся нашы славетныя Малевічы, Кандзінскія, Шагалы? Бо яны зразумелі зусім наядуна, каля ста гадоў таму, што "мова ікананісу валодае больш перспектыўнаю сістэмаю выразных сродкаў: яна канструюе вобраз: у прасторы, колерах, формах... у

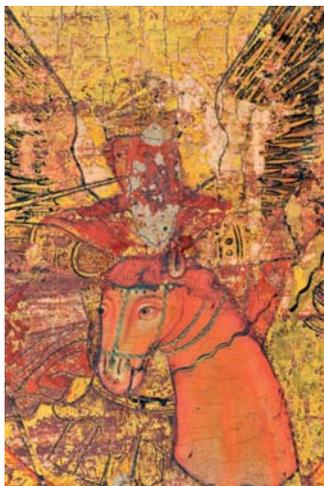
Агняпальныя і вогнепадобныя

Адметнасці веткаўскай школы ікананісу

Багародзіца Агнявідная. Веткаўская школа ікананісу, XVIII ст.

адрозненне ад адназначнай жывападобнай ілюстрацыі да падзей". І Феліні, і Таркоўскі адчулі ў іконе "сцэнарый і раскладку кадраў"... І разлілося возера, і царква лайшла пад яго, толькі залатыя купалы яшчэ ззялі і мерклі ў глыбіні... Спраўдныя купалы старой стараабрадніцкай царквы — і тры іконы "Пакрова" за імі: "І замест терния множество народу показася, и яко град пресветлый..." Між тым на іконах таксама храмы з купаламі і золата ззяе. Аднак вакол — будынкi часоў барока

Архангел Міхаіл-Ваявода. Фрагмент. Веткаўская школа ікананісу, XVIII ст.

(ці не віленскага? Бо Ветка заснаваная на землях ВКЛ і засвойвала культуру Новага часу). А сам франтон влахернскага храма на іконе — то барочны, то класіцыстычны, то нават ракайльны! Пал чырвонае золата фонаў клалася чырвоная вохра-палімент. Цяпер золата страчваецца — і фоны праглядаюць таксама палаючымі, бы вуглоў і залатыя сполахі.

АДУКЛЬ ЧЫРВОНЫ КОНЬ?

Агонь і вада — мы ўбачым гэту адвечную апазі-

цыю на шэрагу абразоў. Яшчэ — зямля і паветра, нават анёлы вятроў "на службу чалавекам", анёлы радуг-вясёлка, хмар і дажджу, "мразы і инею"... і душы грэшнай і праведнай! Ікона Веткі дыхае ў паветры і плыве ў космасе, мае чатыры стыхіі і ўжывае спосабы стварэння вобразу і прыёмы сімвалізацыі. Альбо, як кажучы сёння, сістэму кодаў фармавання, "упакоўкі" і перадачы інфармацыі.

А што ж да ўласна "вогнепадобных"? Тут не станем рабіць ікананіграфічныя

выкладкі наконт вышэйзгаданых тэм, сюжэтаў, вобразаў. Падоўжым рух, метафарычнае падарожжа, альбо лагістыку выставы. З двух бакоў ад "Пакравоў" скачучь па сценах агнялікі верхнікі, бы спяшаючыся праз імглу часоў. У гэтым скоку — старадаўня думка-вобраз, што не пакінуць нас у бядзе. І зноў-такі не проста маўклівыя "карцінкі". Па падлозе залаў раскаціліся чорныя кубы (па думцы твораў, чорныя квадраты ў квадраце). Яны ж чорныя калодзежы-крыніцы. У кожным верхняй граў — бы адлюстраванне ў валдзе: фрагмент нейкага жывапіснага твору розных эпох. Пад "Архангелам Міхаілам" XVIII ст. з чорнага куба выглядае фрэска VI ст. Старажытнай Грэцыі: верхнік-трыумфатар на чырвоным кані. А пад іншым веткаўскім Міхаілам — "Купаніе краснага коня". Кузьма Пятроў-Водкін "стажыраваўся" ў стараабрадаў-ікананістаў Хвальнска на Волзе. А пры чым Ветка? Воле даведка волжскіх музейшчыкаў: "Хвальнск... выдаваў бы адным із цэнтраў старообрядчества, і число приверженцев старой веры здесь значительно увеличилось в 1760-е годы, после второй «выгонки» Ветки. Следовательно, часть

ветковских старообрядцев оседала именно здесь. Это чрезвычайно примечательно, так как в Хвальнске местные иконописные традиции просматриваются отчетливее".

ЛАГІСТЫКА ВЫСТАВЫ

А вось велізарныя схемы: пучкі стрэл-вектараў, шэсць гарызонтаў, змены пунктаў гледжання — і ўсё вакол фігуры чырвонага верхніка, іконы XVIII ст. Сістэма бабудаванняў складанай перспектывы, яна дазваляе зразумець, як робіцца амаль кіно: прастора-час, хранатоп іконы.

У веткаўскай выставе пажадалі паўдзельнічаць і Гомельскі палацава-паркавы ансамбль, і Брэсцкі музей выратаваных каштоўнасцей, тры ўласнікі стараабрадніцкіх абразоў...

А ў іншай зале чакае доследу таямніца вогнепадобных істот. Парадаксальная гармонія дапаўняльных колераў: ад Візантыі праз нечаканую Ветку Новага часу — да авангарду. Сярод вогненных ікон — 15 абразоў Божай Маці з палымым лікам, з гісторыяй ад візантыйскага агню IX ст. да каларовага цуда Веткі: зялёных тонаў высвятлення па кінаварнаму "санкіру". Ад сімвалізму Дабравесія да палаючага твару з пільным позіркам — проста на вас. І ўсё гэта ў райскім садзе залачонай веткаўскай ківотнай разьбы. Не, з самога гэтага саду, да якога мы ўсё ідзем ды ідзем!

...А між тым дзверы ў суседнюю залу адкрытыя наросхрыст. І далей — "Бубновы валет", той самы авангард...

Галіна НЯЧАЕВА.
Ветка.

Мастацтва археалогіі

Уводзіны ў прафесію

Днямі ў Карэліцкім раённым краязнаўчым музеі адбылася сустрэча з вядомым беларускім археалагам, кандыдатам гістарычных навук, дацэнтам Леанідам Калядзінскім. Удзельнікамі сустрэчы сталі вучні сярэдніх школ № 1 і № 2 райцэнтра.

Што такое археалогія? Адказ на гэтае пытанне даў Леанід Уладзіміравіч: "Гэта навука, пэдабная на мастацтва, бо ў роўнай ступені абедзве яны дакрапаюцца да матэрыяльных рэшткаў мінулага чалавецтва". Вядомы археолог расказаў аб усім, да чаго дакрануліся яго сэрца і рукі. Гэтай справе прысвяціў усё свядоме жыццё: праводзіў раскопкі ў Вішэбску, Слуцку і Капылі. Апублікаваў не адну сотню навуковых і навукова-папулярных

артыкулаў, падрыхтаваў да выдання навуковую манюграфію, прысвечаную археалогіі Верхняга замка Вішэбска. Каб вучням было лягчэй ўсваяваць пачуе, суразмоўца суправаджаў сваю лекцыю ілюстрацыямі.

Прагучала думка: каб стаць археалагам, трэба спачатку атрымаць гістарычную адукацыю ў адным з ВНУ краіны, найлепш, канешне, у Беларускім дзяржаўным універсітэце, дзе ёсць спецыялізацыя па археалогіі. Затым прайсці падрыхтоўку ў магістратуры і аспірантуры ў Інстытуце гісторыі НАН Беларусі, паўдзельнічаць у раскопках, каб набрацца вопыту. І толькі пасля гэтага можна гаварыць, што чалавек атрымаў прафесійную падрыхтоўку па спецыяльнасці "археалогія". Дарэчы, сам Леанід Уладзіміравіч у свой час скончыў гістарычны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта,

Знойдзеныя прадметы ў Беразаўцы на раскопках сёлета.

працаваў у Інстытуце гісторыі НАН Беларусі, выкладаў археалогію ў Беларускім дзяржаўным педагагічным універсітэце. На сённяшні дзень Леанід Уладзіміравіч з'яўляецца дактарантам Цэнтра даследаванняў Беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН Беларусі, займаецца вывучэннем матэрыяльнай культуры гарадоў і замкаў Беларусі X-XVIII стст.

Аб сваёй прафесіі Леанід Уладзіміравіч расказаў слухачам з захапленнем. І яно зразумела, бо сваёй справе ён прысвяціў больш за паўсотню гадоў жыцця. Але адзначыў, што прафесія археолога — гэта не проста рамантыка, не проста пошук цікавых знаходак.

Гэта штодзённая цяжкая праца, якой могуць спада-рожнічаць і неспрыяльнае надвор'е, і не зусім камфортычны бытавы ўмовы.

З 2013 годзе Леанід Уладзіміравіч разам з Наталіяй Пачобут, кандыдатам гістарычных навук, дактарантам Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтва, праводзіць археалагічныя раскопкі на паселішчы Беразавец, што непалёгка ад Карэлічаў.

Вывучаюцца былыя замак і двор Беразавец, якія ў XVI ст. належалі вядомаму ў Вялікім Княстве Літоўскім роду Кмітаў. Раскопкі далі разнастайны матэрыял, які сведчыць пра даволі багатую матэрыяльную культуру гэтага паселішча. Сустрэкаецца гліняныя і шкляныя посуд імпарта-нага паходжання. Даволі багата выглядае пачыная

кафля з біблейскімі сюжэтамі. Сустрэты ўзоры ўзбраення: гакаўніца, на-канечнікі стрэл, свінцовыя кулі і жалезнае ядро. Сабрана прадстаўнічая калекцыя манет таго часу. Ход палітых работ на гэтым помніку быў адлюстраваны на фотавыставе пад назвай "Адкрываючы мінулае" ў зале Карэліцкага краязнаўчага музея. Яго супрацоўнікі падрыхтавалі для вучняў квест-гульні "Археалагічная экспедыцыя". У пясоchnіх былі закопаны рэчы сучаснага паходжання: манеты дробнага маніала, гузікі, аскепкі посуду і інш. Вучні старанна фіксавалі выяўленыя знаходкі.

Напрыканцы сустрэчы Леанід Уладзіміравіч падарыў Карэліцкаму краязнаўчому музею сваю кнігу "Уводзіны ў археалогію".

Дзмітрый АРЦЮХ,
дырэктар Карэліцкага
раённага краязнаўчага
музея.

Гран-пры адкрытага конкурсу народнай цацкі і лялькі “Забавы”, што гэтым летам ужо трэці раз праходзіў у межах “Славянскага базару ў Віцебску”, — узнагарода, можа, і не такая гучная, як Гран-пры самога песеннага конкурсу, але ў беларускім традыцыйным мастацтве значэнне мае, мабыць, і не меншае. А сёлета на “Забаве” перамагла Наталля ПЕТУХОВА з Лепеля, уладальніца пачэснага звання народнага майстра Беларуса. Што цікава, і на мінулым конкурсе “Забавы” у яе быў Гран-пры, ды і ўвогуле — розных перамог і прэмій у Наталлі Аркадзеўны нямала. Ёй жа і неаднойчы даяралі прадстаўляць беларускае народнае мастацтва за межамі Беларусі. У Лепельскім Цэнтры рамёстваў Наталля Петухова працуе ўжо амаль чвэрць стагоддзя, яна майстар на ўсе рукі — не толькі майстар, але, канешне, і педагог. З ёй мы пагаворым пра тое, як становіцца народным майстрам, як сумясяць традыцыю і творчую фантазію, як сваёй працай упрыгожваць жыццё і несці людзям радасць.

Надзея КУДРЭЙКА

— Пачынала я ўвогуле з ткацтва, і званне народнага майстра атрымала менавіта за яго. Я ткач і па адукацыі — скончыла ў Віцебску вучылішча лёгкай прамысловасці. З маленства нешта шыла, вышывала, вязала — гэта мне перадалося ад мамы. Але, канешне, тады я і не думала, што лёс звяжа мяне з народнай творчасцю, што я буду працаваць у Цэнтры рамёстваў, стану народным майстрам, — у тых часы этнаграфічная тэма неяк асабліва і не гучала. А нічога не рабіць я проста не магу, у мяне гэта як хвароба нейкая — родныя часта так жартуюць. (Смяецца.) Каб сесці нармальна паглядзець тэлевізар — не, абавязкова што-небудзь павінна быць у руках. Пры гэтым — раблю адно, а прыдумляю ўжо наступнае.

— Значыцца, вы першы народны майстар у сям’і?

— Атрымліваецца так. У мяне і бабуля была рукадзельніцай, але як у тых даўнях гадах — нічога ж асабліва не купіш, таму ў вёсках многае рабілі самі: і шылі, і ткалі як маглі. А я, калі ўжо вярнулася ў Лепель пасля Віцебска, дзе працавала на фабрыцы, нешта сама для сябе дома вышывала — у дэкротным адпачынку, і проста зайшла ў краму “Скарбонка” пры мясцовым Доме рамёстваў набыць рамачкі. А мне там прапанавалі зазірнуць у Дом рамёстваў, і я зацікавілася ў гурток па вышыўцы. А неўзабаве ў іх выдзвінулася месца майстра па ткацтве, і мяне ўзялі туды на працу. Толькі тады я пачала даведацца пра традыцыі, пра старадаўнія станкі, пра асаблівасці беларускага ткацтва, пра фальклор і рэгіянальны адметнасці, і гэтак далей. Нешта вывучалася, натуральна, па кнігах, а многае мы бралі і з экспедыцый, з размоў з тымі нешматлікімі ўжо на той час — а гэта канец 90-х гадоў — бабўлькамі, якія ў лепельскіх вёсках захоўвалі майстэрства ад продкаў. Дзякуй богу, шtosыі мы яшчэ паспелі знайсці і захаваць — у асноўным пасцілкі, ручнікі, вышыўку... Усё збіралася па драбчакх. Радава-

ліся, калі нават не цэлюю пасцілку ці ручнік знаходзілі, а хоць кавалачак. Вось адной з першых у мяне была дарожка, якую я аднавіла па ўрыўку, знойдзенаму ў вёсцы Губіна. Спачатку ж знойдзены экзэмпляр мы павінны вывучыць, стварыць па ім метадычную распрацоўку — які від ткацтва, які ўзор, якія перапліценні, колеры і ўсё астатняе, зафіксаваць гэта, і толькі потым ужо можна брацца рабіць новы твор такі ж самы, як і старадаўні.

— А ці ёсць на Лепельшчыне нешта сваё, асаблівае?

— Вось літаральна два тыдні таму нашы лепельскія так званыя “накладаны адзіялы” атрымалі статус нематэрыяльнай гісторыка-культурнай каштоўнасці. “Накладаны адзіялы” — гэта пасцілкі, зробленыя ў тэхніцы аднабаковага перабору, уласцівыя менавіта Лепельшчыне яшчэ з канца XIX стагоддзя: на льяноне палатно чорнага колеру накладаецца рознакаляровы ўзор. Што тычыцца адзення, напрыклад, то існуе асобны лепельскі строй — у ім пераважае бела-чырвоная гама з невялікім уключэннем чорнага колеру, і зусім няма тэмных вышыўкі. Абрамленне арнамантам ідзе толькі па манжэтах, па гарлавіне, па разрэзе спераду — у тых месцах, дзе кашуля пераходзіць у адкрытыя часткі цела. Аказваецца, гэтыя арнаменты працавалі як абярэг, які абарона чалавека. Так нам расказвалі старыя бабкі ў вёсках.

— А ці дазваляецца вам як майстру ўключыць сваю творчую фантазію?

— Тое, што мы ствараем у Цэнтры рамёстваў, павінна быць у народнай традыцыі, а сама для сябе я магу ж рабіць што заўгодна. Ці з дзіцёнкам, які ў мяне ў гуртку займаецца і хоча маме на свята якую сурвэтачку сатакца, мы можам пафантазіраваць згодна з яго пажаданнямі. Але ў Цэнтры рамёстваў галоўная задача — захаваць і адраджэнне традыцый.

І ўсё роўна, нават калі я нешта і для сябе раблю, на-

Апрануць ляльку

Лепельская ткачыха і яе Гран-пры

Лепельскі строй

тхненне чэрпаю з народнага матэрыялу. Возьмем, напрыклад, пояс — ён павінны быць доўгі з кутасамі на канцах. А для цяперашніх маладых людзей я тку ўжо паясы хоць і традыцыйныя, але, напрыклад, пад джынсы — і не такія доўгія, і са спражкай. Ці якія блузкі летнія для дзяўчат — крой ужо крыху іншы. Бо раней жа шылі з тканага палатна і ашчаджалі кожны сантыметр такога каштоўнага матэрыялу — рабілі прамы крой і пад самае горла. Цяпер жа мы можам пашыць нешта і больш зручнае, але з традыцыйнымі ўзорамі, вышыўкай. Але многае раблю і больш крэатыўнае: сумкі, упрыгожаныя — самае рознае. Мастацкай адукацыі ў мяне няма, пра што па цяперашнім разуме трохі дык і шкадую — але ў тых часы ў маёй сям’і і магчымасцей такіх асабліва не было: так што раблю проста як адчуваю. І людзям падабаецца.

— Вы неаднойчы прадстаўлялі беларускія рамёствы і за мяжой. Як у іншых краінах рэагуюць на такую творчасць?

— Так, я была ў Польшчы, Германіі, Эстоніі, краінах Балтыі, у Індыі нават. Канешне, заўсёды цікавацца вялікай, калі я са станком — ручное ткацтва мала дзе пачынаць. А наш жа Лепельскі Цэнтр рамёстваў у Беларусі ўвогуле лічыцца адным з лепшым па ткацтве. У Індыю, канешне, я ездзіла без станка, бо складана бы-

ло б яго туды завезці. Там я дэманстравала ткацтва паясоў: брала з сабой такое невялікае прыстасаванне — бёрдышка, і для ўсіх ахвотных пляла нашы традыцыйныя паясы. Прасіла нават, каб чалавек напісаў сваё імя лацінскімі літарамі, і выплатала ў паясе яго імя.

— У родным Лепелі вас, мабыць, усё ведаюць...

— Думаю, што ведаюць. (Смяецца.) У нас жа калі якое свята ў Лепелі, то наш Цэнтр рамёстваў у ім абавязкова ўдзельнічае, мы працуем і на вуліцах, робім вышыўкі не толькі ў памяшканні. Вось у мінулыя выхадныя ездзілі са сваімі вырабамі і майстар-класамі ў Домжарыцы, дзе праходзіла вялікае свята “Шлях цмока”. Праз тыдзень будзе Дзень горада, і без нашага цэнтра на ім, канешне, ніяк не абыйдзецца. У нас увогуле шмат выязных мерапрыемстваў. Ды і часта я перамагаю ў розных конкурсах — пра гэта пішуць, рас-

казваюць. У 2008 годзе мне нават далі званне “Жанчына года Віцебшчыны”. Да таго ж, за гэтыя амаль чвэрць стагоддзя працы ў цэнтры я многіх лепельцаў — вялікіх і маленькіх — навучыла розным майстэрствам.

— Мы гаворым пра ткацтва, але ж цяпер вы прызнаны аўтарытэт і як майстар па ляльках — у конкурсе “Забавы” ўжо другі раз атрымліваеце Гран-пры. Як вы заняліся і ляльчым рамёствам?

— Гэта здарылася недзе гадоў 12 назад. Тады майстар, які ў нашым цэнтры адказваў за лялек, з’ехаў, а мне стала шкада, што ў нас можа зусім знікнуць такія цікавыя кірунак. І я перадала ўсё свае справы па ткацтве маладым, якіх сама і навучыла — у Цэнтры рамёстваў цяпер сапраўды працуюць ужо мае вучні, і занялася лялькамі. Я многае даведалася за гэтыя гады, раблю цяпер самых розных лялек — і абярэгавых, і гульнявых, і абрадавых. А сёлета атры-

мала Гран-пры за вялікую калекцыю лялек у народных строях — там іх больш за 30 было. У стварэнні калекцыі я абіраўся на вядомую кнігу Міхася Раманюка “Беларускія народныя строі”. Кожная лялька памерам недзе паўметра ў вышыню, і апранутая яна ў абсалютна дакладны народны строй таго ці іншага рэгіёна Беларусі. Я ўсё раблю сама — пачынаючы ад каркаса і манекена да апошняй ніткі. У мяне ёсць і лепельскі строй, і смаленскі, і суражскі, і маларышкі, і многія іншыя — з усёй Беларусі.

А зрабіць ляльчыны касцюм не вельмі проста. Узяць, напрыклад, вышыўку — пры вялікіх памерах у цябе прастора, ты можаш гэты ўзор вышываць без праблем, а вось у мініяцюры кожную дэталю выпрацаваць так, каб яна была і дакладнай, і заўважнай, каб яе было бачна — вельмі складана. Але, аказваецца, магчыма! (Смяецца.) Паважанае журы на конкурсе гэты момант таксама якраз ацаніла. Я ўвогуле люблю, каб было не проста, каб трэба было пастарацца, папрацаваць, падумаць. Цяпер калекцыя экспануецца ў выставачнай зале Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці.

— І гэта лялька без твару...

— Так, бо аконт менавіта на касцюмах. А яшчэ ж я рабіла вялікую калекцыю народных лялек — абярэгавых, абрадавых. У такіх лялек твары практычна ніколі і не маюцца. Існуе тлумачэнне, і я сама яго чула ад старых людзей, што калі ляльцы зрабіць твар, намаляваць вочы, то гэта ўжо быццам душу ў гэтую ляльку ўпусціць. А лялька без твару не можа прычыніць шкоды чалавеку. Ды і як раней лялек рабілі — даволі простымі сродкамі, іншых жа магчымасцей і не было. З хусткі рабілі, а замест галавы заварочвалі бульбін, ці нейкую тканіну заматвалі ў выглядзе немаўляці — такія называліся мотанкамі. Зернавушка — напаянілі мяшэчак зернем, завязалі фартушок і хустачку ды ставілі ў чырвоны кут у якасці абярэга, калі збіралі ўраджай. На Каляды коз рабілі, маладым на выселлі дарылі “неразлучніцаў” — у пары была адна агульная рука. Драўляныя лялькі — дзецямы пагуляцца, і гэтак далей.

— Ці ёсць у вас як у народнага майстра яшчэ нейкія задумкі, гандзёжныя планы?

— З узростам я станаўлюся, мабыць, усё больш прыземленым чалавекам, задумкі ўжо пра заслужаны адпачынак. (Смяецца.) Але ж нечага я яшчэ не паспабавала, чамусьці яшчэ не навучылася, — напрыклад плетэнню на каключках ці тэхніцы фрывалітэ: васьм ткія планы. Імкнуча яшчэ ёсць да чаго.

Фота з уласнага архіва майстра.

(Працяг. Пачатак у №32, 33)

**Формула
пераадолення
рэчаіснасці**

Так здарылася, што пра гэтую ўнікальную культурную з'яву пісалі зусім не прафесійныя кіназнаўцы, як мелася быць па вызначэнні, а літаратары, музыканты, кінарэжысёры, мастакі — усе тыя, чья творчая амплітуда ў нечым была змененая дзякуючы трафейнаму кіно. Зрэшты, маню: у прэсе часцяком выступалі «кіназнаўцы» з партыйных абкамаў, гаркамаў і камсамольскіх арганізацый: «Чаму кінакрапы становяцца правадніком буржуазнай маралі? Хіба не зразумела, што трафейныя карціны зневажаюць маральныя пачуцці нашай моладзі, выхаванай у духу камуністычных ідэй?»

Аднак несвядомы савецкі народ сабе зняважаным зусім не адчуваў. Ды займаў даўжэзную чаргу па квітку на ананімны фільм: як я ўжо казаў, імёны стваральнікаў пры «рэдактуры» выдаліся.

Мой аднагодка Іосіф Бродскі ў сваім эсе «Трафейнае» разважаў прыкладна гэтак жа, як і я: «*Можна, гэта было і да лепшага. Адсутнасць дзейных асобаў і іх выкананцаў надавала гэтым фільмам ананімнасць фальклору і адчуванне ўніверсальнасці. Яны захоплівалі і зачароўвалі нас мацінай, чым усе наступныя плады неарэалізму ці «новай хвалі». У тых гады — на пачатку п'яцідзясятых, у канцы панавання Сталіна, — адсутнасць твораў надавала ім несумнеўны архетыпічны сэнс. І я сцяждожаю, што адны толькі чатыры серыі «Тарзана» спрыялі дэсталінізацыі больш, чым усе прамоў Хрушчова на XX з'ездзе і пасля...»*

Наконт апошняга Бродскі, магчыма, трохі загнуў. Але ён абсалютна мае рацыю ў адным: «*Зразумела, у гэтых трафейных карцінах было і нешта больш сур'эзнае: іх прынцып «аднаго супраць усіх» — прынцып, цалкам чужы камунісцкай, арыентаванай на калектыв у тэхналогіі грамадства, у якім мы раслі. Напэўна, менавіта таму, што ўсе гэтыя каралеўскія піраты і Зора былі бясконца далёкай ад нашай рэчаіснасці, яны паўплывалі на нас зусім супрацьлеглым задуманаму чынам. Дапаўненне нам як забавляльшчы казкі, яны ўспрымаліся хутчэй як пропаведзь індывідуалізму. Тое, што для нармальнага глядача было касцюмнай драмай і часоў бутфарскага Аладражжя, успрымалася намі як гістарычны доказ першаснасці індывідуалізму...»*

У апавесці «У пошуках сумнага бэбі: кніга пра Амерыку» Васіль Аксёнаў выказвае меркаванне, што галівудскія трафейныя фільмы спрыялі развіццю амерыканізму і «празяходзяга напярэмак розуму». У працяг гэтага свядзення аўтар піша: «*Я глядзеў «Падарожжа будзе небяспечным» не менш за дзесяць разоў, «Лёс салдата ў Амерыцы» не менш за пяцца-*

“ЭТОТ ФИЛЬМ ВЗЯТ В КАЧЕСТВЕ ТРОФЕЯ...”

Уласна кажучы, прыведзены ў загаловак цітр упершыню з'явіўся на экране толькі ў самым канцы 1940-х. Да гэтага (а часта — і пасля) фільм прадстаўляўся глядачу як «замежны». Тады мала хто ведаў, што па-сапраўднаму трафейнымі, строга кажучы, можна было назваць толькі нямецкія фільмы эпохі III Рэйха, уключаючы кінастужкі саюзнікаў і васаляў фашысцкай Германіі — Італіі, Венгрыі, Аўстрыі і інш. Але не памылюся, калі скажу, што нам, глядачам, да тых нюансаў не было ніякай справы. Вабіла ж зусім іншае...

Мінск. Кінатэатр «Зорка». 1954 г. На гэтым месцы сёння кінатэатр «Октябрь».

цаць разоў. Быў час, калі мы з аднагодкамі перамаўляліся ў асноўныя цытатамі з такіх фільмаў. Так ці інакш для нас гэта было акно ў навакольную свет са сталінскай смярдзючай бярогі».

Магчыма, для Аксёнава — на той момант ужо дарослага чалавека — гэта так і было. Але мы, пацаны, тады ніякай асаблівасці бярогі не адчувалі. Так, гэта было акно ў навакольны свет, але мы ў яго глядзелі з захапленнем і мроілі пабыць у гэтым казачным свеце хоць бы нейкай паўтары-дзве гадзіны экраннага часу. Не больш за тое.

Прыкладна ў гэтым ключы разважаў вядомы грузінскі кінасцэнарyst, рэжысёр і мастак Рэзо Габырыдзе, які нядаўна пайшоў з жыцця: «*«Тарзан» быў у нашым жыцці ўсім, без «Тарзана» і перабудова не атрымалася б. Усё развіццё сямідзясятнікаў, я ўпэўнены, пачалося з «Тарзана»...»*

На думку іншага мэтра кіно Вадзіма Абраштыгава, гэты прыгодніцкі фільм «на ўздзеянні на розум не параўнаць па сіле з лепшымі хітамі нашага часу».

Масква. Такія ж чаргі на трафейныя фільмы былі і ў Мінску.

і Дзіна Дурбін, Рыхард Таубер і мой любімы барытон Ціта Гобі, які, калі не памылюся, у фільме-оперы «Паяц» цудоўна спяваў усе мужчынскія партыі: Канія, Сільвія і Тонія. Скажу так: лепшыя фільмы трафейнага шэрагу спаваля выхоўвалі ў нас даброно і мужнасць, смеласць і шляхетнасць, абвостранае пачуццё справядлівасці, жаданне да-

Дзіна Дурбін у фільме «Сястра яго прыслужніка».

сягнуць у жыццё высякародных мэтаў...»

А блізкая прыяцелька Кішчанкі оперная спявачка Алена Абразіова ўспамінала: «*Свой першы і самы важны выбар я зрабіла лічэ ў пяцідзесятым узросце, калі ўпершыню ўбачыла стары трафейны фільм пра Іагана Штраўса «Валік вальс» з Міліцай Кор'юс у галоўнай ролі». Кампазітар Андрэй Пітрэў захапіўся музыкай і вырашыў стаць кампазітарам пасля таго, як у 15 гадоў паглядзеў той самы фільм, у якім яго паланіла музыка Штраўса.*

Кадр з фільма «Тарзан знаходзіць сына».

Кадр з фільма «Каралеўскія піраты» з Эрэлам Флінам.

Паводле ўспамінаў крамлёўскага кінамеханіка Аляксандра Ганішына, нават Сталіну так спадабаўся гэты самы «Тарзан», што ён загадаў тут жа выпусціць яго на экран і асабіста напісаў загаловак тэтры: «*Гэта фільм пра чалавека, які ад жахаў капіталістычнага свету бяжыць у джунглі і толькі там здабывае свабоду і шчасце».*

Але неразумныя мільёны глядачоў не ўгледзелі ў Тарзаніядзе ніякай ідэалогіі — толькі захапляльны прыгодны героя, яго сяброўкі Джен і малыя Чыты.

Аб плённым уплыве трафейнага кіно на душы павянага пакалення пісаў Булат Акуджава ў чароўным апавяданні «Дзючына маёй мары». А кінарэжысёр Уладзімір Мяншюў казаў, што яго карціны — у тым ліку і «Масква слязам не ве-

рыць» — «растуць» з савецкімі і заходнімі стужак 1930-х — 1940-х гадоў. Ягоны калег

Генадзь Палока прызнаваўся: «*Калі б не было вось гэтага перыяду трафейнага кіно, калі б у нас не засела гэтая здольнасць і ўспрыняццё свету і мастацтва як бясконцай разнастайнасці, мы не здалі б той узровень мастацкай аздаваі, які мы займелі ў гэтыя гады».*

Стваральнік «Беларускага вакзала» Андрэй Смірноў таксама цэлага гадзю трафейныя фільмы: «*Мы наглядзелі даволі шмат іздэўраў, і гэтыя карціны шмат у чым сфармавалі маё пакаленне, у прыватнасці, рамантыку гэтага пакалення».*

Народны мастак Беларусі Аляксандр Кішчанка казаў: «*Я вырас на гэтых фільмах. У іх была прыгажосць і вялікая культура. Я ўпершыню убачыў лепшыя кінаўзоры сусветнай класічнай музыкі і пачуў знізальныя галасы такіх спевакоў, як Беньямін Джозьві і Ян Кенура, Марыя Чабатар*

Як Бабельсберг стаў для нас «выспай скарбаў»

Акрамя фільмаў, вывезеных з Бабельсбергу, у СССР трапілі і вялікія запасы высякараснай трохслаёвай каларовай стужкі заводу IG FARBEN ды ўсё абсталюванне для яе вытворчасці. Сымвалічна, што менавіта на гэтую стужку быў створаны дакументальны паўрагалазінны фільм «Парад Перамоў ў Маскве». Аднак пры мантажы па нечай віне здарыўся брэк, і выратаваць удалося толькі 19 хвілін матэрыялу.

Затое айчынныя кінамастаграфысты атрымалі шыкоўны падарунак. У хуткім часе на трафейнай стужцы былі знятыя фільмы «Каменная кветка», «Падзенне Берліна» і «Клятва».

Дзеся справядлівасці, трэба сказаць, што каларовае кіно — паводле савецкай тэхналогіі — з'явілася ў нас яшчэ да вайны. Гэта былі карціны «Груня Карнакова», «Сарочынскі кірмаш», «Канёк-гарбунок» з нашым землякам Пятром Алеінікавым у галоўнай ролі і яшчэ тры дзясяткі ўжо ўсімі забытых стужак. Ды вось якасць колеры была, мякка кажучы, далёкай ад дасканаласці.

Таму рэжысёры нецярпліва чакалі, пакуль дэмантаваныя з нямецкіх заводаў абсталюванне на вытворчасці каларовай стужкі прывязуць у Казань. Там і наладзілі вытворчасць савецкай кінастужкі па нямецкіх тэхналогіях. Гэта тая самая знакамітая «Тасма», на якой потым здымаліся многія знахавыя для таго часу карціны: «Розныя лёсы», «Вялікі воін Албані Скандэрбег», «Справа Румянцава», «Адмірал Ушакоў», «Атэла», «Вышыня», «Салдат Іван Броўкін», «Забойства на вуліцы Дантэ» і, вядома, незабыўная «Карнавальная ноч»...

Даходы гэтыя стужкі прыносілі папраўдзе неверагодныя. Толькі за перыяд з 1948-га па 1949-ы гады зборы ад пракату некалькіх дзясяткаў трафейных фільмаў прынеслі дзяржаве амаль адзін мільярд рублёў! Што гэта за грошы па тых часах, мяркуючы самі: «Масквіч-401» тады каштаваў 8 тысяч рублёў, а легендарны ГАЗ «Перамога» — 16 тысяч рублёў. Сярэдняні заробак быў 700 рублёў (да грашовай рэформы 1961 г.).

Тым не менш, як паказалі далейшыя падзеі, рашэнне запустіць у неліцэнзійны пракат «буржуіскія» карціны было сур'эзным ідэалагічным пралікам камуністычнага кіраўніцтва. Трафейнае кіно «сапсавала» ідзея пакаленняе тагачаснай савецкай моладзі, разбудзіўшы ў ёй мару аб іншым, не савецкім жыцці. Ёсць такі дзіўны парадокс: чужое «забаўляльнае» кіно дапамагло дзяржаве вырашыць фінансавыя праблемы, але пры гэтым паслужыла прычынай фарміравання поўнага крыптычнага погляду на нашу рэчаіснасць.

Барыс КРЭПАК.
(Заканчэнне будзе.)

МУЗЕІ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ
г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 397 01 63 (экскурсійнае бюро)

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.";
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.";
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.";
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.";
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.";
- "Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.".

Выставы:

- Выстава "Жывапісны жываліс" — да 12 верасня.
- "Фердынанд Рушчыц": віртуальная выстава да 150-годдзя з дня нараджэння.
- Віртуальная выстава твораў Віталія Чарнабрысава "Вангогісты Гаген".
- Выстава Уладзіміра Мурашвера "Шкло", прымеркаваная да 90-годдзя з дня нараджэння, — да 30 жніўня.
- "Рака часу". Выстава твораў мастакоў Беларусі — юбіляраў 2021 года ў рамках праекта "Нашы калекцыі".
- Выстава фарфору Эміліі Аляксандраўны Фокінай "Мір фантазій".
- Выстава "Агнявідныя і агняпальныя..." Ікона Веткі — з 24 ліпеня да 12 верасня.
- Выстава "Святлана Каткова. Рэтраспекцыя" з 23 жніўня.
- "Леў Лейтман. Да 125-годдзя з дня нараджэння / Графіка" з 12 жніўня да 6 верасня.

Філіялы музеяў

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ."
г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 358 88 78

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
- "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
- "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.".

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА ў в. РАЎБІЧЫ
Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выстава "Повязь часоў", якая знаёміць з багаццем вобразаў традыцыйнага ручніка.
- Займальныя майстар-класы па саломаляцтву, вырабу традыцыйных

лялек, пляценні паясоў (бранзалетаў). Патрапіць на майстар-клас можна ў любы працоўны дзень музея: серада — нядзеля з 10:00 да 17:00.

Папярэдні запис абавязковы.

- Фотапраект італьянскага мастака Паола Ладамада "AFRICA SOUL" — да 31 жніўня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ЦЭНТР СУЧАСНЫХ МАСТАЦТВАЎ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Някрасава, 3.
Тэл.: 399-09-78
Час працы: серада — нядзеля з 12:00 да 20:00

- Выставачны праект "Адкрыты архіў VL", прысвечаны 70-гадоваму юбілею Валерыя Лабко.
- Персанальная выстава графікі Юрыя Якавенкі "Астральны нацюрморт".
- Выстава маляванак "Зоры-Зараніцы".

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.
Тэл. +375 (17) 203 07 92, +375 (29) 144 07 92, +375 (17) 327 11 66. Музей працуе: аўторак, серада, пятніца, субота, нядзеля — з 10:00 да 18:00 (касы да 17:30), чацвер — з 12:00 да 20:00 (касы да 19:30) панядзелак — выхадны.

Пастаянныя экспазіцыі.

ДЗЯРЖАЎНАЯ ўСТАНОВА "НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19
тэл.: +375177020602, 20660, +375295518051, +375291903149

Палацавы ансамбль:

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Выставачны праект "Захавальнікі" з фондаў музея-запаведніка "Нясвіж" (куфры, шкатулкі, скрыні XVII — XX стст.) — з 26 сакавіка 2021 г. па 20 верасня 2021 г.
- Выставачны праект "Несучаснае мастацтва" твораў М.Байрачнага і Ю.Гудзіновіча — з 20 ліпеня па 14 лістапада 2021 г.
- Міжнародны выставачны праект "Castrum doloris. Пахавальныя цырыманыя нясвіжскага двара" — у складзе пастаяннай экспазіцыі.

Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці:

г. Нясвіж, вул. Гейсіка, 1

- Часовая экспазіцыя твораў Леаніда Гоманава "Фарбы зямлі" — з 3 жніўня 2021 г. па 30 верасня 2021 г.

Ратуша:
г. Нясвіж, вул. Савецкая, 3
■ Пастаянная экспазіцыя.

Случкая брама:
■ Персанальная выстава Карыны Гінько — з 21 мая па 4 кастрычніка 2021 г.

Падрабязную інфармацыю можна даведацца па тэлефонах — (+3751770) 20602, (+3751770) 20660, альбо на сайце niasvizh.by.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "МІР" г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.
Тэл.: (8-01596) 2 82 90, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянныя экспазіцыі.
- Тэатрылізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".
- Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У госці да Пана Каханку".
- Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя."

■ Тэатрылізаваная экскурсія "Мірскі замак і яго ўладальнікі: шлях праз стагоддзі".

■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі "У госці да Пана Каханку".

■ Экскурсія з элементамі анімацыі і дэгустацыі "Мірскі замак. Гісторыя."

У МІНСКУ ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА" МОЖНА НАБЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ:

магазіны "Белдрук"	кіёскі "Белдрук"
Падземны пераход ст.м. "Пятроўшчына".	ст.м. "Няміга", вул. М. Багдановіча.
Падземны пераход ст.м. "Плошча Перамогі".	Проспект Пераможаў, 5. Вуліца Рабкораўская, 17.
Проспект Незалежнасці, 44.	Проспект Незалежнасці, 68, В.
Вуліца Валадарскага, 16.	Вуліца Лабанка, 2.

Тэлефон для даведак па навінах газеты ў кіёска "Белдрук" — (017) 2764542 (з 9.00 да 17.30)

Культура. Дэгустацыя".

- Тэматычная экскурсія з элементамі квэста для дваіх "Інтрыгі Купідона".
- Музейныя камунікатыўныя праграмы: "Табе, нашчадак, у добры дар...", "Ад усяго сэрца — самы лепшы пачастунак", "Капрызны моды ракако".
- Дзіцячая тэатрылізаваная экскурсія "Чароўная гісторыя ў Мірскім замку".
- Правядзенне вясельных цырымоній, святкаванне гадавіны вясялля.
- Музейная фотопляцоўка.
- Квэст "Таямніца двух куфраў".

ГАЛЕРЭІ

ПАЛАЦ МАСТАЦТВА
г. Мінск, вул. Казлова, 3.
Тэл./факс: 290 60 10.

- Фестываль мастацтва "Арт-Мінск-2021" з 3 жніўня да 26 верасня.

Заканчэнне. Пачатак на стар. 3.

Назапасілі летняга настрою

Павел САЛАЎЕЎ / Фота аўтара

17 каманд усталювалі свае палаткі на адной з плян "Высокага берага". Тут таксама былі прадстаўнікі Савета Міністраў, Нацыянальнага банка, Міністэрства транспарту, Міністэрства энергетыкі і іншыя. У кожнай камандзе было каля 20 чалавек. Кемпін Міністэрства культуры знаходзіўся ў жывапісным месцы непасрэдна каля прыгожага Нёмана.

У першы дзень камандам прапанавалі конкурс — "Візітная картка", у выніку якога супрацоўнікі Міністэрства культуры занялі 2-е месца. Ды і шалкам за культурны блок, дзе ацэньваўся яшчэ і турыстычны быт і конкурс песні, таксама 2-е месца. Трэба адзначыць, што з сабой супрацоўнікі Міністэрства прывезлі невялікую кніжную выставу, прысвечаную Году народнага адзінства. Члены іншых каманд падыходзілі, каб паглядзець выданні.

Наступным днём, пасля начлегу на ўлонні прыроды, камандам прапанавалі чатыры спартыўныя дысцыпліны: спартыўнае арыентаванне, элементы пешаходнага і велатурызму, водны турызм. У выніку ўсіх конкурсаў каманда Міністэрства культуры не стала першай, але самая галоўная задача была выканана, супрацоўнікі адпачылі каля вогнішча пад гітарныя і баянныя найгрышы і ўвезлі з сабой у горад крыху радаснага настрою апошніх летніх дзёнкі.

